

ART RUPESTRE
A LA TERRA D'ARNHEM
AUSTRÀLIA

07/2022-01/2023

MUSEU DE PREHISTÒRIA DE VALÈNCIA

ART RUPESTRE A LA TERRA D'ARNHEM AUSTRÀLIA 07/2022-01/2023

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

President

Antoni Francesc Gaspar Ramos

Diputat de Cultura

Xavier Rius i Torres

MUSEU DE PREHISTÒRIA DE VALÈNCIA

Directora

Maria Jesús de Pedro Michó

Cap Unitat de Difusió,

Didàctica i Exposicions

Santiago Grau Gadea

EXPOSICIÓ

Comissàries

Inés Domingo Sanz
(ICREA/Universitat de Barcelona/SERP)
Sally K. May
(The University of Adelaide, Austràlia)

Coordinació tècnica

Santiago Grau Gadea, Eva Ferraz García

Projecte museogràfic

Miguel Ángel Navarrete Santana, Francesc Chiner Vives

Assessorament Cultural

Jeffrey Lee, R. Lamilami, Julie Narndal, Gabriel Maralngurra, Charlie Mungulda, Josie Maralngurra, Christine Nabobbob, Alfred i Leah Nayinggul, Kenneth Mangiru.

Coordinació muntatge

Miguel Ángel Navarrete Santana, Ramón Canal Roca, Isabel Carbó Dolz

Disseny artístic i gràfica sala

Vanesa Mora Casanova (*Tacadetinta*)

Disseny imatge exposició i material de difusió

Pascual Lucas Castelló

Estructures escenogràfiques art rupestre
Disseny: Miguel Ángel Navarrete Santana i Francesc Chiner Vives

Producció i muntatge: Vicent Vendrell Catalá – Artesanos Hnos. Ferrer
Gràfica: Vanesa Mora Casanova (*Tacadetinta*)

Audiovisuals

Guions: Inés Domingo Sanz i Sally K. May
Imatges dron: Andrea Jalandoni i Joakim Goldhahn
Filmació: Kunred Mardabay: Alex Ressel i Timothy Nabegeyo
Filmació *Els darrers testimonis de l'art rupestre a la Terra d'Arnhem*: Ashil Ranpara
Post producció: Microfilm 2.0

Restauració materials

ProArtis. Conservació i restauració

Registre i muntatge d'obra

Ramón Canal Roca, Gloria Manenti, Espais d'Art – Vicent Carda

Programa didàctic

Laura Fortea Cervera, Eva Ripollés Adelan-tado

Coordinació programa activitats complementàries

Begonya Soler Mayor

Tallers didàctics caps de setmana

Tomás Hurtado Mullor, Francisca Molina Gómez, Laura Hortelano Piqueras, Vía Heraclia

Difusió i xarxes socials

Begonya Soler Mayor, Lucrecia Centelles Fullana, Vanessa Extrems

Gestió administrativa

Cristina Richarte Martínez, Ana Beltrán Olmos, Manolo Bayona

Impressió cartell i material de difusió

Impremta Provincial de Diputació de València

Traducció i correcció texts sala i catàleg al valencià i castellà

Sarrià Masià. Serveis Lingüístics

Traducció i correcció audiovisuals al valencià i castellà

Joaquín Abarca Pérez

Traducció texts sala i catàleg a l'anglès

Inés Domingo Sanz, Sally K. May

Traducció texts sala a l'italià

Centro G. Leopardi

Traducció texts sala al francès
Christine Comiti

Càpsula difusió

Gala Font de Mora Martí

Fons exposats

Col·lecció Inés Domingo Sanz, Col·lecció Sally K. May, Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona, Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona, Col·leccions privades: Isabel Domingo, Laura Román i Juan Salazar

Fotografies actuals (exposició i catàleg):

Inés Domingo, Sally K. May, Paul Faulstich, Joakim Goldhahn, Iain Johnston, Emily Miller, Alex Ressel, Paul S.C. Taçon.

Fotografies històriques (exposició i catàleg):

Northern Territory Archives Service, National Library of Australia, Paul Foelsche, Bibliotecas y Archivos NT, Historical Oenpelli Slides, CMS, compiled by K. Hart, A. Wilson and W. Kennedy, 1996, Gunther Deichmann, George Chaloupka, Parks Australia's archive at Bowali in Jabiru, NT.

Imatges gigapixel (exposició i catàleg):

Andrea Jalandoni

Muntatge instal·lació i execució producció

Muntatge: Espais d'Art – Vicent Carda
Gràfica: Ortogràfic / Símbols Senyalització Integral
Escenografies: Vicent Vendrell – Artesanos Hnos. Ferrer
Fusteria i pintura: Pinazo Decoraciones / Montajes Sebastián López
Transport: Tti International Art Services
Imatge i so: Sonoidea

Assegurances

Allianz

Organització i producció

Diputació de València
Museu de Prehistòria de València

Agraïments (exposició i catàleg)

Injalak Arts, Institució Catalana de Recerca i Estudis Catalans (ICREA), Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona (ICUB), Universitat de Barcelona, The University of Adelaide, Davidsons Arnhemland Safaris, Parks Australia, Carlos Vicente Guitart, Lluís Josep Ramoneda, Mikel Soberón, Mariant Cahué Escuder, Ainize González García, Francesc Chiner Vives, Trinidad Pasies Ovi-

edo, Dídac Román, Paul S.C. Taçon, Gabrielle O'Loughlin, Joakim Goldhahn, Alex Ressel, Emily Miller, Antonio Puertas, Vicente Puertas, Carlos Berlanga Martínez, Sergio Carrero Melián, Mateo Melero Martínez

CATÀLEG

Edita

Museu de Prehistòria de València
Diputació de València

Coordinació edició

Santiago Grau Gadea, Eva Ferraz García

Autores

Inés Domingo Sanz
(ICREA/Universitat de Barcelona/SERP)
Sally K. May
(The University of Adelaide, Austràlia)

Fotografies sala

Marcos Soria

Fotografies objectes Col·lecció Folch – Museu Etnològic i de Cultures del Món, Ajuntament Barcelona
Jordi Puig

Fotografies objectes col·leccions Inés Domingo i Sally K. May
Marcos Soria

Disseny i maquetació
Pascual Lucas Castelló

Impressió

La Gràfica Comunicació

© dels textos: les autores

© de les imatges: els autors o institucions propietàries

© de l'edició: Diputació de València. Museu de Prehistòria, 2022.

I.S.B.N.: 978-84-7795-936-6

D.L.: V-2955-2022

Nota editors: Fem servir el terme Aborigen amb majúscula de manera intencional seguint i donant suport a les reivindicacions que fan els grups Indígenes actuals d'arreu del món, que demanen utilitzar els termes Indígena, Aborigen (Aboriginal people) o Primeres Nacions (First Nations) en majúscula com a senyal de respecte a unes poblacions que han patit els efectes del colonialisme, el desplaçament forçat, l'explotació i la marginalització. Amb la majúscula volem remetre a aquestes noves realitats polítiques i històriques.

7 Presentació

Presentación

11 Art rupestre a la terra d'Arnhem (Austràlia)

Arte rupestre en la tierra de Arnhem (Australia)

15 La colonització d'Austràlia i l'origen de l'art rupestre

La colonización de Australia y el origen del arte rupestre

29 Els paisatges dels temps dels somnis

Los paisajes del tiempo de los sueños

41 El procés de producció artística

El proceso de producción artística

57 Etnoarqueologia i art rupestre

Etnoarqueología y arte rupestre

67 Art Aborigen en el segle XXI

Arte Aborigen en el siglo XXI

97 English texts: Rock art in Arnhem land (Australia)

Art rupestre al pujol d'Injalak (Gunbalanya) / Arte rupestre en la colina de Injalak (Gunbalanya). Fotografia: Inés Domingo.

PRESENTACIÓ

PRESENTACIÓN

María Jesús de Pedro Michó

Directora Museu de Prehistòria de València

Dins la trajectòria habitual d'exposicions temporals de producció pròpia del Museu de Prehistòria de València, prioritàriament donem a conèixer peces destacades de les nostres col·leccions, pel seu valor artístic i pel seu alt valor científic; no obstant això, introduïm també de forma sistemàtica o puntual noves temàtiques relacionades amb el treball o el món de l'arqueologia les quals proporcionen una mirada, des de fora, o a través d'altres col·leccions que refresquen i revitalitzen el nostre ampli i consolidat programa d'exposicions temporals.

En aquestes produccions, bé estiguen construïdes des de les nostres col·leccions o des de col·leccions externes, sempre subjau l'interès per l'arqueologia i el seu patrimoni, present al Museu

Dentro de la trayectoria habitual de exposiciones temporales de producción propia del Museu de Prehistoria de València, prioritariamente damos a conocer piezas destacadas de nuestras colecciones, por su valor artístico y por su alto valor científico; no obstante, también introducimos de forma sistemática o puntual nuevas temáticas relacionadas con el trabajo o el mundo de la arqueología, las cuales proporcionan una mirada, desde fuera, o a través de otras colecciones que refrescan y revitalizan nuestro amplio y consolidado programa de exposiciones temporales.

En estas producciones, bien sean construidas desde nuestras colecciones o desde colecciones externas, siempre subyace el interés por la arqueología y su patrimonio, presente en el Museu

des de la seua creació; i el compromís de la nostra institució amb la ciutadania per difondre els resultats de les nostres o d'altres investigacions de caràcter arqueològic entre el variat perfil de públic que s'acosta a visitar-nos.

L'exposició *Art rupestre a la terra d'Arnhem, Austràlia*, està comissariada per Inés Domingo, investigadora de l'ICREA i de la Universitat de Barcelona, especialista en art rupestre prehistòric i etnoarqueologia; i per l'arqueòloga i antropòloga Sally K. May de la University of Adelaide, especialista en art de les poblacions Aborígens del nord d'Austràlia. Ambdues han col·laborat durant dècades en l'estudi de l'art i de les tradicions socials i culturals de les poblacions d'aquests territoris. I, tal com ens manifesten, la mostra "convida a descobrir als visitants una de les tradicions rupestres pintades més longeves i continuades de la història de la humanitat. A través dels seus cinc àmbits descobrirem la riquesa i complexitat d'aquesta tradició artística i la seua relació amb la tradició, el paisatge, la societat i la cultura Aborigen".

L'ambiciós projecte expositiu presenta els diferents estils i temes de l'art rupestre de la

desde su creación; y el compromiso de nuestra institución con la ciudadanía para difundir los resultados de nuestras o de otras investigaciones de carácter arqueológico entre el variado perfil de público que se acerca a visitarnos.

La exposición *Arte rupestre en la tierra de Arnhem, Australia*, está comisariada por Inés Domingo, investigadora del ICREA y de la Universidad de Barcelona, especialista en arte rupestre prehistórico y etnoarqueología; y por la arqueóloga y antropóloga Sally K. May de la University of Adelaide, especialista en arte de las poblaciones Aborígenes del norte de Australia. Ambas han colaborado durante décadas en el estudio del arte y de las tradiciones sociales y culturales de las poblaciones de estos territorios. Y, tal como nos manifiestan, la muestra "invita a descubrir a los visitantes una de las tradiciones rupestres pintadas más longevas y continuadas de la historia de la humanidad. A través de sus cinco ámbitos descubriremos la riqueza y complejidad de esta tradición artística y su relación con la tradición, el paisaje, la sociedad y la cultura Aborigen".

El ambicioso proyecto expositivo presenta los diferentes estilos y temas del arte rupestre de la

Terra d'Arnhem a través d'escenografies dissenyades per l'arquitecte Miguel Ángel Navarrete i construïdes en el taller artesà de Vicent Vendrell. El resultat és una singular simbiosi entre l'art Aborigen i el saber fer artesà valencià, dues tradicions en les quals el binomi mestre / aprenent és fonamental en el procés d'aprenentatge.

La mostra està acompanyada d'una sèrie d'objectes de la cultura material de la Terra d'Arnhem procedents de diverses col·leccions privades i, de manera destacada, de la Col·lecció Folch - Museu Etnològic i de les Cultures del Món de l'Ajuntament de Barcelona. Objectes quotidians, cerimonials i artístics, com les pintures sobre escorça d'eucaliptus, que comparteixen tècniques i temes amb l'art rupestre i que il·lustren els valors culturals i la mitologia d'aquestes comunitats Aborígens.

L'especial interès de l'exposició radica en la perspectiva etno-arqueològica a l'hora d'abordar la investigació sobre l'art rupestre; la informació etnogràfica és clau per a comprendre el significat de l'art Aborigen i la varietat de contextos en els quals s'utilitza aquesta forma de

Tierra de Arnhem a través de escenografías diseñadas por el arquitecto Miguel Ángel Navarrete y construidas en el taller artesano de Vicent Vendrell. El resultado es una singular simbiosis entre el arte Aborigen y el saber hacer artesano valenciano, dos tradiciones en las cuales el binomio maestro / aprendiz es fundamental en el proceso de aprendizaje.

La muestra está acompañada de una serie de objetos de la cultura material de la Tierra de Arnhem procedentes de diversas colecciones privadas y, de manera destacada, de la Colección Folch - Museu Etnològic i de les Cultures del Món de l'Ajuntament de Barcelona. Objetos cotidianos, ceremoniales y artísticos, como las pinturas sobre corteza de eucalipto, que comparan técnicas y temas con el arte rupestre y que ilustran los valores culturales y la mitología de estas comunidades Aborígenes.

El interés especial de la exposición radica en la perspectiva etno-arqueológica a la hora de abordar la investigación sobre el arte rupestre; la información etnográfica es clave para comprender el significado del arte Aborigen y la variedad de contextos en los cuales se utiliza esta forma de co-

comunicació visual però, com és fàcilment comprensible, es tracta d'un privilegi d'alguns grups culturals que no està a l'abast de la majoria dels estudis de l'art rupestre desenvolupats en moltes altres parts del món. I és així com aquest fet ens confirma la dificultat d'interpretar l'art d'altres cultures passades sense l'ajuda dels seus autors o de registres escrits.

Si bé és cert que les conclusions de les investigacions etnoarqueològiques no són transferibles de manera directa a la interpretació d'altres cultures, sí que és possible construir amb elles hipòtesis de treball que ens acosten al coneixement de les formes de producció i als diversos usos, quotidians i sagrats, d'aquest art en altres temps i espais. Com a fenomen universal, podem deduir que aquesta expressió humana compleix, com a principi general, una necessària funció de comunicació social. Així ho manifesten les comissaries de l'exposició "L'art rupestre de la Terra d'Arnhem il·lustra algunes de les històries de la creació i de les terres d'origen dels avantpassats dels Aborígens, i evidencia les seues connexions permanents amb el territori". I, perquè no pensar que, tot i

comunicación visual pero, como es fácilmente comprensible, se trata de un privilegio de algunos grupos culturales que no está al alcance de la mayoría de los estudios del arte rupestre desarrollados en otras muchas partes del mundo. Y es precisamente este hecho el que nos confirma la dificultad de interpretar el arte de otras culturas pasadas sin la ayuda de sus autores o de registros escritos.

Si bien es cierto que las conclusiones de las investigaciones etno-arqueológicas no son transferibles de manera directa a la interpretación otras culturas, sí que es posible construir con ellas hipótesis de trabajo que nos acercan al conocimiento de las formas de producción y a los diferentes usos, cotidianos y sagrados, de este arte en otros tiempos y espacios. Como fenómeno universal, podemos deducir que esta expresión humana cumple, como principio general, una necesaria función de comunicación social. Así lo manifiestan las comisarias de la exposición: "El arte rupestre de la Tierra de Arnhem ilustra algunas de las historias de la creación y de las tierras de origen de los antepasados de los Aborígenes, y evidencia sus conexiones permanentes con el territorio". Y, por qué no pensar que, si bien

expressades de manera diferent, aquestes temàtiques essencials a la cohesió i supervivència dels grups humans, no podrien ser emprades per l'art rupestre en altres contextos temporals i espacials diferents?

El catàleg-guia que vos presentem és la síntesi d'un laboriós procés d'elaboració i producció gestat al llarg dels últims quatre anys. Qüestions diverses, entre les quals la Covid 19 no ha estat aliena, han provocat algun que altre ajornament i que l'exposició obrira les seues portes al públic, finalment, a finals de juliol de 2022.

El nostre més sincer reconeixement a totes les poblacions Aborígens, que són les creadores i guardianes d'aquest coneixement que compartim en aquesta exposició. I el nostre agraïment a totes les persones i institucions que han participat en la creació, producció i difusió d'aquesta exposició, i de manera destacada a la Fundació Folch, al Museu Etnològic i de les Cultures del Món, i a l'Ajuntament de Barcelona.

Desitgem que la mostra tinga una especial acollida entre el públic en general, per la novetat de la seua temàtica i la forma innovadora de la seua presentació.

expresadas de manera diferente, estas temáticas esenciales a la cohesión y supervivencia de los grupos humanos, ¿no podrían ser empleadas por el arte rupestre en otros contextos temporales y espaciales diferentes?

El catálogo-guía que os presentamos es la síntesis de un laborioso proceso de elaboración y producción gestado a lo largo de los últimos cuatro años. Diversas cuestiones, entre las cuales el Covid 19 no ha sido ajeno, han provocado algún que otro aplazamiento y que la exposición abriera sus puertas al público, finalmente, a finales de julio de 2022.

Nuestro más sincero reconocimiento a todas las poblaciones Aborígenes, que son las creadoras y guardianas de este conocimiento que compartimos en esta exposición. Y nuestro agradecimiento a todas las personas e instituciones que han participado en la creación, producción y difusión de esta exposición, y de manera destacada a la Fundació Folch, al Museu Etnològic i de les Cultures del Món, y al Ayuntamiento de Barcelona.

Deseamos que la muestra tenga una especial acogida entre el público en general, por la novedad de su temática y la forma tan atractiva e innovadora de su presentación.

ART
RUPESTRE
A LA TERRA
D'ARNHEM
AUSTRALIA

ART RUPESTRE A LA TERRA D'ARNHEM AUSTRÀLIA

La part occidental de la Terra d'Arnhem conserva una de les tradicions rupestres pintades més longeves i contínues de la història de la humanitat. Amb aquesta exposició descobrirem la seua riquesa i complexitat, i la relació que té amb la tradició, el paisatge, la societat i la cultura Aborigen.

Aquesta tradició artística no només inclou imatges de gran bellesa, sinó que constitueix una pinacoteca singular a l'aire lliure que acull un arxiu visual extraordinari que arreplega l'evolució i la història d'aquestes poblacions, i els canvis mediambientals dels seus territoris. Els Aborígens defineixen l'art com una porta d'entrada a la cultura, utilitzada durant milers d'anys per a transmetre les seues tradicions

ARTE RUPESTRE EN LA TIERRA DE ARNHEM AUSTRALIA

La parte occidental de la Tierra de Arnhem conserva una de las tradiciones rupestres pintadas más longevas y continuas de la historia de la humanidad. A través de esta exposición descubriremos su riqueza y complejidad, y su relación con la tradición, el paisaje, la sociedad y la cultura Aborigen.

Esta tradición artística no solo engloba imágenes de gran belleza, sino que constituye una singular pinacoteca al aire libre que alberga un archivo visual extraordinario que recoge la evolución y la historia de estas poblaciones, y los cambios medioambientales de sus territorios. Los Aborígenes definen el arte como una puerta de entrada a la cultura, utilizada durante miles de años para transmitir sus tradiciones y creencias

i creences de generació en generació. En contextos seculars o públics, és un complement visual per a formar les noves generacions o il·lustrar històries als xiquets. En contextos sagrats, com en els ritus d'iniciació, s'utilitza per a un ensenyament més formal que només els iniciats tenen dret a rebre.

Per a les Aborígens, l'art rupestre és un relat visual del temps de la creació, encara que també inclou imatges quotidianes. Tant l'art com les creences i les pràctiques socioculturals que s'hi vinculen (cerimònies, danses, relats i cançons) es fonen sota el concepte de *Djang*, paraula local que es tradueix vagament en anglés com *Dreaming* (temps dels somnis). El *Djang* fa referència a les creences, els valors i els sistemes de coneixement que articulen la vida social d'aquests grups i que uneixen passat i present. Durant el passat ancestral, els primers pobladors o els avantpassats creadors, coneguts com *Nayuhyunggi*, van

de generación en generación. En contextos seculars o públicos, es un complemento visual para formar a las nuevas generaciones o ilustrar historias a los niños. En contextos sagrados, como en los ritos de iniciación, se utiliza para una enseñanza más formal que solo los iniciados tienen derecho a recibir.

Para los Aborígenes, el arte rupestre es un relato visual del tiempo de la creación, aunque también incluye imágenes cotidianas. Tanto el arte como las creencias y las prácticas socioculturales vinculadas a él (ceremonias, danzas, relatos y canciones) se funden bajo el concepto de *Djang*, palabra local que se traduce vagamente en inglés como *Dreaming* (Tiempo de los sueños). El *Djang* hace referencia a las creencias, valores y sistemas de conocimiento que articulan la vida social de estos grupos, y que unen pasado y presente. Durante el pasado ancestral, las primeras gentes o ancestros creadores, conocidos

recórrer el territori i, al seu pas, van modelar el paisatge i van crear vida. Així mateix, van crear la població i també les llengües, les lleis i les pràctiques socioculturals i religioses. Quan van acabar la creació, aquests éssers no van desaparèixer, sinó que es van mimetitzar amb el paisatge sota la forma de roques, rius, arbres o, fins i tot, de pintures rupestres. Hui en dia, aquests llocs sagrats mantenen el poder i hi perviuen els esperits ancestrals. Els Aborígens han de protegir i mantindre aquests llocs a través de cerimònies, cançons, danses i també de l'art rupestre, per a conservar els poders i garantir la supervivència de tots els éssers vius.

Només a través de la comprensió total del *Djang*, que adquireixen de manera gradual durant tota la vida, es garanteix la supervivència dels grups humans.

como *Nayuhyunggi*, recorrieron el territorio modelando el paisaje y creando vida a su paso. También crearon a la población, así como sus lenguas, leyes y prácticas socioculturales y religiosas. Al finalizar la creación, estos seres no desaparecieron, sino que se mimetizaron con el paisaje bajo la forma de rocas, ríos, árboles o incluso pinturas rupestres. Hoy, esos lugares sagrados mantienen su poder y en ellos perviven los espíritus ancestrales. Los Aborígenes deben proteger y mantener esos lugares a través de ceremonias, canciones, danzas y también del arte rupestre, para conservar sus poderes y garantizar la supervivencia de todos los seres vivos.

Solo a través de la plena comprensión del *Djang*, que van adquiriendo de forma gradual a lo largo de la vida, se garantiza la supervivencia de los grupos humanos.

ART RUPESTRE D'ARNHEM

A LA TERRA
AUSTRÀLIA

Les primeres colonitzacions
 Les primeres colonitzacions d'Àustràlia van ser realitzades per grups de caçadors-recol·lectors procedents de l'Àsia del sud-est, fa uns 65.000 anys enrere.

Les primeres representacions
 Les primeres representacions d'art rupestre a Àustràlia són d'origen indígena i daten de fa uns 42.000 anys.

La colonització d'Àustràlia i l'origen de l'art rupestre

La colonització d'Àustràlia va ser un procés gradual que va començar fa uns 65.000 anys, quan grups de caçadors-recol·lectors procedents de l'Àsia del sud-est van arribar a la costa nord-occidental d'Àustràlia.

El primer model de colonització proposat per Birdsell (1957) suggereix que els primers humans van arribar a Àustràlia des del nord-oest, seguint la costa.

El segon model, proposat per Bowler (1977), suggereix que els humans van arribar a Àustràlia des del sud-oest, seguint la costa.

El tercer model, proposat per Bird et al. (2016), suggereix que els humans van arribar a Àustràlia des del nord-oest, seguint la costa, però que també van arribar des del sud-oest.

La colonització de Àustràlia i el origen del art rupestre

El primer model de colonització proposat per Birdsell (1957) suggereix que els primers humans van arribar a Àustràlia des del nord-oest, seguint la costa.

El segon model, proposat per Bowler (1977), suggereix que els humans van arribar a Àustràlia des del sud-oest, seguint la costa.

El tercer model, proposat per Bird et al. (2016), suggereix que els humans van arribar a Àustràlia des del nord-oest, seguint la costa, però que també van arribar des del sud-oest.

MODELS DE COLONITZACIÓ
 MODELOS DE COLONIZACIÓN

- 1. Birdsell, 1957
- 2. Bowler, 1977
- 3. Bird et al., 2016

LA COLONITZACIÓ D'AUSTRÀLIA I L'ORIGEN DE L'ART RUPESTRE

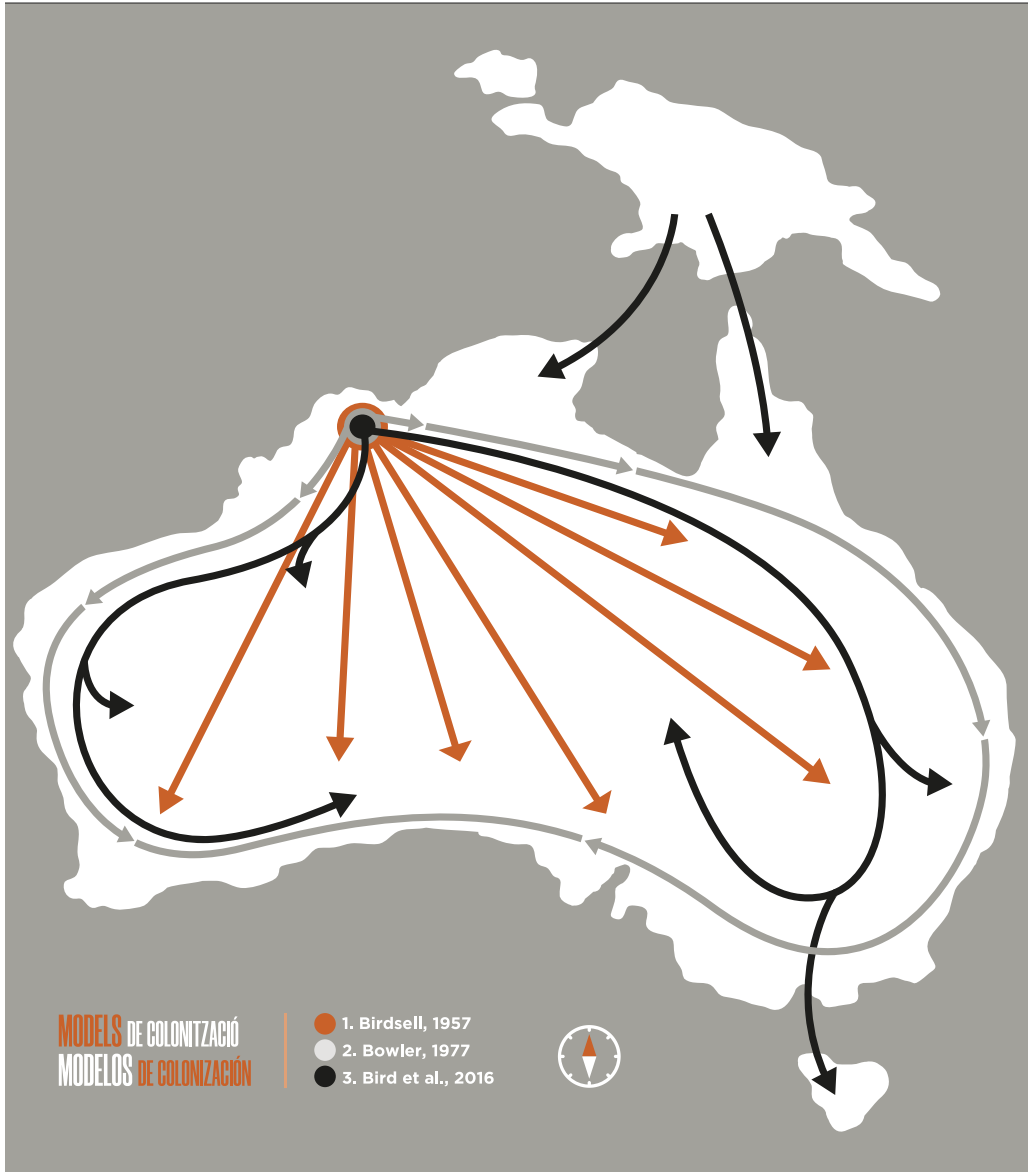
L'ocupació d'Austràlia fou un dels grans reptes de la humanitat perquè per arribar-hi calia navegar a mar oberta. En l'actualitat, continuem debatent si el primer poblament fou intencional o accidental (potser impulsats pels vents monzònics), i també el moment i les possibles rutes utilitzades per a la colonització del territori. Unes anàlisis genètiques recents suggereixen que totes les poblacions aborígens descendeixen d'una sola migració i que aquesta fou prou important per a colonitzar un territori més gran que Europa.

L'arqueologia indica que aquesta ocupació es va produir entre fa 65.000 i 50.000 anys. Després d'entrar pel nord, els primers habitants es dispersaren pel continent i es van adaptar a una varietat d'entorns mediambientals gràcies a unes estratègies socials i de farratjament diverses i flexibles. Des de llavors, aquests grups han

LA COLONIZACIÓN DE AUSTRALIA Y EL ORIGEN DEL ARTE RUPESTRE

La ocupación de Australia fue uno de los grandes retos de la humanidad, pues para llegar a ella había que navegar en mar abierto. Hoy se sigue debatiendo si el primer poblamiento fue intencional o accidental (tal vez impulsados por los vientos monzónicos), y también el momento y las posibles rutas utilizadas para la colonización del territorio. Distintos análisis genéticos recientes sugieren que todas las poblaciones aborígenes descienden de una sola migración y que esta fue lo suficientemente importante como para colonizar un territorio más grande que Europa.

La arqueología indica que esa ocupación se produjo entre hace 65.000 y 50.000 años. Tras entrar por el norte, los primeros habitantes se dispersaron por el continente adaptándose a una variedad de entornos medioambientales gracias a estrategias sociales y de forrajeo diversas y flexibles. Desde entonces, estos grupos han

Il·lustració: Vanesa Mora Casanova (Tacadetinta).

sobreviscut com a caçadors, recol·lectors i/o pescadors nòmades o seminòmades. Els recursos naturals eren molt diversos al llarg del continent i també van variar durant el temps. Com a resultat, Austràlia es va convertir en un continent de diversitat, amb densitats de població, tradicions, llengües, una cultura material i unes pràctiques socioculturals diferents, que també variaren amb el temps. Es calcula que en 1978 s'hi parlaven uns 250 idiomes diferents. La diversitat regional d'estils i de tècniques que veiem en l'art australià també evidencia unes diferències simbòliques marcades.

L'art rupestre figuratiu de la Terra d'Arnhem començà fa almenys 28.000 anys. L'evolució temporal il·lustra canvis culturals i mediambientals successius. Els últims 400 anys, als estils tradicionals es van sumar imatges de contacte que registren trobades amb diverses poblacions foranes (navegants indonesis, exploradors europeus, colons britànics i missioners). Actualment, els abrics rupestres són com una enciclopèdia il·lustrada de la història i la mitologia Aborigen.

sobrevivido como cazadores, recolectores y/o pescadores nómadas o seminómadas. Los recursos naturales eran muy diversos a lo largo del continente y también variaron a lo largo del tiempo. Como resultado, Australia se convirtió en un continente de diversidad, con densidades de población, tradiciones, lenguas, una cultura material y unas prácticas socioculturales distintas, que también variaron con el tiempo. Se estima que en 1978 se hablaban unos 250 idiomas diferentes. La diversidad regional de estilos y técnicas que vemos en el arte australiano también evidencia unas marcadas diferencias simbólicas.

El arte rupestre figurativo de la Tierra de Arnhem comenzó hace al menos 28.000 años. Su evolución temporal ilustra sucesivos cambios culturales y medioambientales. En los últimos 400 años, a los estilos tradicionales se sumaron imágenes de contacto que registran encuentros con varias poblaciones foráneas (navegantes indonesios, exploradores europeos, colonos británicos y misioneros). Hoy, los abrigos rupestres son como una enciclopedia ilustrada de la historia y la mitología Aborigen.

Yingarna, mare de la creació pintada al pujol d'Injalak / Yingarna, madre de la creación pintada en la colina de Injalak.
Fotografía: Inés Domingo.

LES RUTES DE COLONITZACIÓ

L'arqueologia i la tradició oral Aborigen indiquen que Austràlia fou colonitzada des del nord, encara que la data i les vies de penetració són objecte de debat. Per als Aborígens, *Yingarna*, mare de la creació, arribà per mar. Ja en terra, va plantar nyams i altres aliments, creà pous d'aigua i els seus cistells originaren clans i llengües.

LAS RUTAS DE COLONIZACIÓN

La arqueología y la tradición oral Aborigen indican que Australia fue colonizada desde el norte, aunque la fecha y las vías de penetración son debatidas. Para los Aborígenes, *Yingarna*, madre de la creación, llegó por mar. Ya en tierra, plantó ñames y otros alimentos, creó pozos de agua y sus cestos dieron origen a clanes y lenguas.

Formes de vida i ferramentes tradicionals

La Terra d'Arnhem fou habitada durant 50.000 anys per diverses poblacions Aborígens, organitzats en bandes flexibles. A causa de l'estacionalitat dels recursos, practicaven una certa mobilitat i, com a conseqüència, mantenien una cultura material bàsica i fàcilment transportable, feta sobretot de materials peribles. L'única transformació del medi era la crema selectiva del bosc.

Modos de vida y herramientas tradicionales

La Tierra de Arnhem fue habitada durante 50.000 años por diversas poblaciones Aborígenes organizadas en bandas flexibles. Por la estacionalidad de los recursos, practicaban cierta movilidad y, como consecuencia, mantenían una cultura material básica y fácilmente transportable, hecha sobre todo de materiales perecederos. Su única transformación del medio era la quema selectiva del bosque.

Home fabricant corda, Oenpelli, ca. 1927
/ Hombre fabricando cuerda, Oenpelli, ca. 1927
© Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4 Item 89.

Homes i dones pescant, Oenpelli, ca. 1920
Hombres y mujeres pescando, Oenpelli, ca. 1920
Item 889, © Historical Oenpelli Slides, CMS, compiled by K. Hart, A. Wilson
and W. Kennedy, 1996.

Homes amb pintures corporals, ca. 1920 /
Hombres con pinturas corporales, ca. 1920
© Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4b Item 301.

Ancians asseguts al costat de la seua cabanya, ca. 1920
Ancianos sentados junto a su cabaña, ca. 1920
© Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4b.

Xiques en el llac d'Oenpelli, ca. 1920
Chicas en el lago de Oenpelli, ca. 1920
Item 419, © Historical Oenpelli Slides, CMS, compiled by K. Hart, A. Wilson and W. Kennedy, 1996.

Dones amamantant els seus bebés, ca. 1927
Mujeres amamantando a sus bebés, ca. 1927
© Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4b Item 274.

Home decorant una bossa, 1948
Hombre decorando una bolsa, 1948
Nla.obj-142224944. © National Library of Australia.

- 1 **Bumerang número 7.** Artista: desconegut / *desconocido*, 1960. Fusta / *Madera*. Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 2 **Propulsor.** Artista: desconegut / *desconocido*, 2020. Fusta tallada i colorants naturals/*Madera tallada y colorantes naturales*. Col·lecció Sally K. May.
- 3 **Propulsor, arma que permet ampliar la distància de tret de les llances / Propulsor, arma que permite ampliar la distancia de disparo de las lanzas.** Artista: Jules Gulamuwu, 2007. Fusta tallada, resina i colorants naturals / *Madera tallada, resina y colorantes naturales*. Col·lecció Inés Domingo.
- 4 **Bumerang. Arma de caça i guerra / Bumerang. Arma de caza y guerra.** Artista: desconegut / *desconocido*. Fusta d'acàcia i colorants naturals / *Madera de acacia y colorantes naturales*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 5 6 **Maces / Mazas.** Artistes: desconeguts / *desconocidos*, segle XIX. Fusta i resina / *Madera y resina*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 7 **Destral / Hacha.** Artista: desconegut / *desconocido*, 2020. Fusta, pedra i fibra vegetal / *Madera, piedra y fibra vegetal*. Col·lecció Sally K. May.
- 8 **Propulsor.** Artista: desconegut / *desconocido*. Fusta tallada, resina i colorants naturals / *Madera tallada, resina y colorantes naturales*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona .
- 9 **Cistell / Cesto.** Artista: desconegut / *desconocido*. Fibra vegetal i pigments / *Fibra vegetal y pigmentos*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 10 **Cistell / Cesto.** Artista: desconegut / *desconocido*. Escorça i cosit / *Corteza y cosido*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 11 **Bossa utilitzada per recol·lectar aliments i també en les cerimònies / Bolsa utilizada para recolectar alimentos y también en las ceremonias.** Artista: desconegut / *desconocido*. Fibres vegetals / *Fibras vegetales*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 12 **Cistell cerimonial / Cesto ceremonial.** Artista: desconegut / *desconocido*. Fibres vegetals / *Fibras vegetales*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- 13 **Bossa de corda utilitzada pel transport d'aliments i d'atífells / Bolsa de cuerda utilizada para el transporte de alimentos y enseres.** Artista: desconegut / *desconocido*. Fibres vegetals nugades / *Fibras vegetales anudadas*. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.

Pals que els homes colpegen al so del *didjeridú* / Palos que golpean los hombres al son del *didjeridú*. Artista: Gleesonn, 2018. Fusta / Madera. Col·lecció Sally K. May.

Pals que els homes colpegen al so del *didjeridú* / Palos que golpean los hombres al son del *didjeridú*. Artista: Eric Djorlorn, 2007. Fusta i colorants naturals / Madera y colorantes naturales. Col·lecció Inés Domingo.

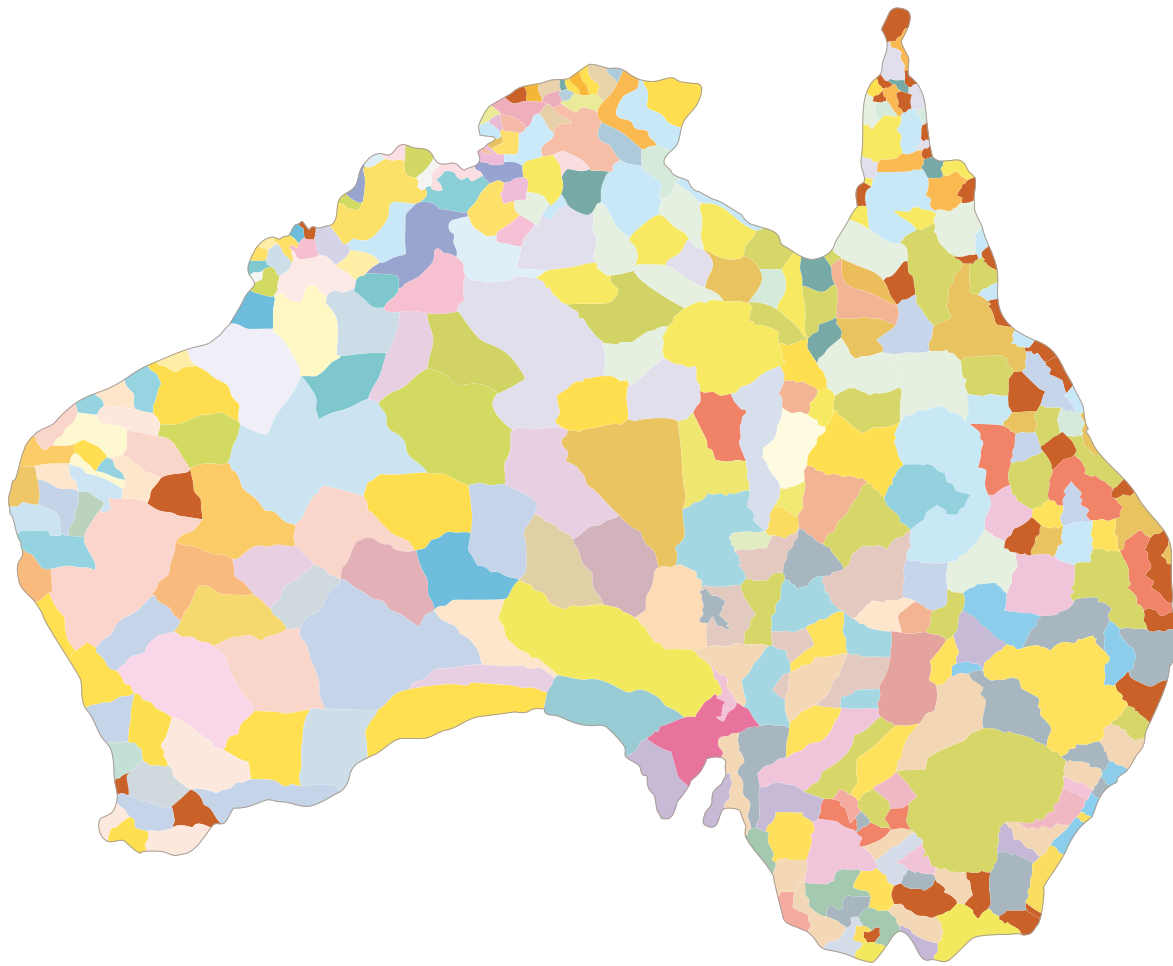

Collar. Artista: Lucille, 2018. Vèrtebres de tauró i llavors pintades amb colorants naturals / Vèrtebras de tiburón y semillas pintadas con colorantes naturales. Col·lecció Sally K. May.

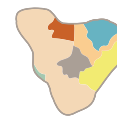

Collars / Collares. Artista: desconegut / desconocido, 2007.

Llavors pintades amb colorants naturals / Semillas pintadas con colorantes naturales. Col·lecció Inés Domingo.

Mapa amb els diversos grups lingüístics, socials i nacionals de l'Austràlia Aborigen. Basat en el mapa de David R. Horton, 1994 / Mapa con los diversos grupos lingüísticos, sociales y nacionales de la Australia Aborigen. Basado en el mapa de David R. Horton, 1994. Il·lustració: Vanesa Mora Casanova (*Tacadetinta*).

Homogeneïtat cultural?

Quan parlem de poblacions Aborígens australianes tendim a imaginar un grup cultural homogeni. Però n'hi ha centenars, amb diferents cultures, lleis, tradicions, llengües i, fins i tot, manifestacions artístiques. Són tan diversos entre si com els espanyols dels italians, els alemanys o els danesos.

¿Homogeneidad cultural?

Cuando hablamos de poblaciones Aborígenes australianas tendemos a imaginar un grupo cultural homogéneo. Pero hay cientos de ellos, con distintas culturas, leyes, tradiciones, lenguas e incluso manifestaciones artísticas. Son tan diversos entre sí como los españoles de los italianos, los alemanes o los daneses.

ART RUPESTRE A L'OEST DE LA TERRA D'ARNHEM
ARTE RUPESTRE AL OESTE DE LA TIERRA DE ARNHEM

ELS PAISATGES DELS TEMPS DELS SOMNIS

L'extrem nord d'Austràlia és una regió de clima monsònic, amb un règim pluvial estacional molt característic que defineix una estació humida i una altra de seca. La Terra d'Arnhem i part del Parc Nacional Kakadú, els escarpaments, l'altiplà de gres, les planures inundables i els aiguamolls constitueixen una de les àrees de refugi més importants per a la flora i la fauna de la regió i ofereix una gran quantitat de recursos per a la subsistència humana.

Aquests paisatges s'han convertit, a més, en museus a l'aire lliure únics. Els milers d'abrigo rocosos que hi ha alberguen les obres mestres de múltiples generacions d'artistes, que evocuen la creació, el *Djang*, la cultura i les tradicions ancestrals Aborígenes.

Aquestes poblacions mantenen un vincle especial amb la terra i amb els territoris tradicionals dels avantpassats i dels éssers de la

LOS PAISAJES DEL TIEMPO DE LOS SUEÑOS

El extremo norte de Australia es una región de clima monzónico, con un régimen pluvial estacional muy característico que define una estación húmeda y una seca. La Tierra de Arnhem y parte del Parque Nacional Kakadú, sus escarpes, su meseta de arenisca, sus llanuras inundables y sus humedales constituyen una de las áreas de refugio más importantes para la flora y fauna de la región, ofreciendo una gran cantidad de recursos para la subsistencia humana.

Estos paisajes se han convertido, además, en museos al aire libre únicos. Sus miles de abrigos rocosos albergan las obras maestras de múltiples generaciones de artistas, evocando la creación, el *Djang*, la cultura y las tradiciones ancestrales Aborígenes.

Estas poblaciones mantienen un vínculo especial con la tierra y con los territorios tradicionales de sus antepasados y de los seres

creació que hi habiten. Les tradicions culturals estan fortament arrelades al paisatge, i també a la flora i la fauna. Els coneixements ancestrals vinculen la terra amb tot el que hi viu, i relaten el pas de les estacions marcat pels canvis climàtics, la floració de les plantes, la hibernació dels rèptils, els cicles vitals dels insectes, el desplaçament de les aus, etc. També contenen les proeses dels éssers de la creació i els pinten en els llocs en què habiten, ja siga en la seua forma humana o animal. Mitjançant històries orals, cançons, danses i cerimònies commemoren les accions d'aquests éssers i contenen on viuen i les influències benignes o els perills que exerceixen. També recorden quins llocs i períodes són els millors per a la cacera, quines són les regles correctes per a buscar parella, etc.

La presència de múltiples pintures superposades en un mateix lloc recorda com és d'important l'indret i els valors sagrats que té, més que les pintures mateixes, que són reemplaçades a mesura que desapareixen.

de la creació que habiten en ella. Sus tradiciones culturales están fuertemente arraigadas en el paisaje, y en su flora y fauna. Sus conocimientos ancestrales vinculan la tierra con todo lo que vive en ella, y relatan el paso de las estaciones marcado por los cambios climáticos, la floración de las plantas, la hibernación de los reptiles, los ciclos vitales de los insectos, el desplazamiento de las aves, etc. También narran las hazañas de los seres de la creación y los pintan en los lugares en los que habitan, ya sea en su forma humana o animal. A través de historias orales, canciones, danzas y ceremonias, conmemoran las acciones de estos seres y relatan donde viven y las influencias benignas o los peligros que ejercen. También recuerdan qué lugares y periodos son los mejores para la caza, cuáles son las reglas correctas para buscar pareja, etc.

La presencia de múltiples pinturas superpuestas en un mismo lugar recuerda que lo importante es el sitio y sus valores sagrados, más que las propias pinturas, que son reemplazadas a medida que se desvanecen.

+ INFO

EL PAISATGE DE L'ART
EL PAISAJE DEL ARTE

Les estacions

Les poblacions Aborígens d'aquesta regió reconeixen fins a sis estacions en el cicle anual, que els condicionen la vida i la mobilitat. Les dates de l'inici i de la fi són variables i estan definides per canvis climàtics i esdeveniments ambientals específics, com la floració o la fructificació de les plantes o el comportament etològic dels animals.

Las estaciones

Las poblaciones Aborígenes de esta región reconocen hasta seis estaciones en el ciclo anual que condicionan su vida y su movilidad. Las fechas de inicio y fin son variables y vienen definidas por cambios climáticos y eventos ambientales específicos, como la floración o fructificación de las plantas o el comportamiento etológico de los animales.

KUDJEWK

BANGKERRENG

YEKKE

Gener
Enero

L'època del monsons amb les pluges fortes genera *kudjarr* (inundacions i aigües que discorren) i *kunmayorrk* (vents forts). Hi ha abundants fruits i les *Yukkuyukku* (llums de les cuques de llum) centellegen durant la nit per a indicar que els fruits dels arbusts estan a punt per a la recol·lecció.

La época de los monzones, con sus fuertes lluvias, trae *Kudjarr* (inundaciones y aguas que fluyen) y *Kunmayorrk* (fuertes vientos). Hay abundantes frutos y *Yukkuyukku* (las luces de las luciérnagas) parpadean durante la noche para indicar que los frutos de los arbustos están listos para ser recolectados.

Febrer
Febrero

Març
Marzo

Les *Nakurl* (tronades huracanades) que procedeixen del *Koyek* (est) aplanen les *Manbedje yirridjdja* (primeres herbàcies). Les *Manbedje duwa* (herbàcies més tardanes) encara estan verdes i continuen creixent fins a l'arribada de les barra (pluges tardanes). És el moment de recol·lectar els ous de l'oca garsera, *Wirlarrk Manimuna*, i, també, per a pescar.

Nakurl (tormentas huracanadas) procedentes del *Koyek* (este) aplanan *Manbedje yirridjdja* (las primeras herbáceas). *Manbedje duwa* (las herbáceas más tardías) todavía están verdes y continúan creciendo hasta la llegada de *barra* (las lluvias tardías). Es el momento de recolectar los huevos de ganso urracó, *Wirlarrk Manimuna*, y un buen momento para pescar.

Abril
Abril

Maig
Mayo

Juny
Junio

Les pluges han acabat. El descens de les temperatures i el vent que bufa de nord-est a oest indiquen l'arribada del temps sec. La presència de múltiples *djalangkarridjdjalangkarridj* (libèl·lules) i la floració de plantes com el *Manbarndarr* (*Calytrix exstipulata*) i *Mandjedj* (*Cochlospermum fraseri*) són un senyal de l'estació *Yekke*.

Las lluvias han finalizado. El descenso de las temperaturas y el viento que sopla de noreste a oeste indican la llegada del tiempo seco. La presencia de múltiples *djalangkarridjdjalangkarridj* (libélulas) y la floración de plantas como *Manbarndarr* (*Calytrix exstipulata*) y *Mandjedj* (*Cochlospermum fraseri*) son un signo de la estación *Yekke*.

WURRKENG

KURRUNG

KUNUMELENG

Julio
Julio

Agost
Agosto

Setembre
Septiembre

Octubre
Octubre

Novembre
Noviembre

Desembre
Diciembre

Kunbonjdjek és el clima fresc, quan els vents secs bufen des de l'est, *koyek kunmayorrk*. Moltes plantes floreixen, com el *Mandjalen* (*Eucalyptus miniata*), el *Manbordokorr* (*Eucalyptus tetrodonta*) i el *Mandadjek* (*Grevillea pteridifolia*) i les abelles natives estan afaenades, per aquest motiu és un bon moment per a la recol·lecció de *Mankung*, la mel.

Kunbonjdjek es el clima fresco, cuando los vientos secos soplan desde el este, *koyek kunmayorrk*. Muchas plantas están floreciendo, como *Mandjalen* (*Eucalyptus miniata*), *Manbordokorr* (*Eucalyptus tetrodonta*) y *Mandadjek* (*Grevillea pteridifolia*) y las abejas natives están ocupadas, así que es un buen momento para recolectar *Mankung*, la miel.

És el temps càlid i sec, quan l'aire està perfumat per les plantes en floració, com el *Manboyberre* (*Syngium forte*) i el *Mandjarduk* (*Syngium suborbiculare*). És un bon moment per a caçar aus aquàtiques com la *Manimunak* (oca garsera) i la *Ngalmangiyi* (tortuga de coll de serp del nord d' Austràlia) amb la *kawurluwurhme kunak* (crema de les planures) per a eliminar les *kundalk* (herbes) i per a caçar la *Kedjebe* (*Arafura filesnake*, una espècie de serp aquàtica) en les riberes de les llacunes.

Es el tiempo cálido y seco, cuando el aire está perfumado por las plantas en floración, como *Manboyberre* (*Syngium forte*) y *Mandjarduk* (*Syngium suborbiculare*). Es un buen momento para cazar aves acuáticas como *Manimunak* (ganso urracó), *Ngalmangiyi* (la tortuga de cuello largo del norte) con *kawurluwurhme kunak* (la quema de los llanos) para eliminar *kundalk* (las hierbas) y para cazar *Kedjebe* (*Arafura filesnake*, una especie de serpiente acuática) en las orillas de las lagunas.

És el temps de *kangolmarnburren*, quan augmenta la humitat, els *kunngol* (núvols) i els *kunmayorrk* (vents) s'ajunten procedents de diverses direccions. Els animals senten els *kangurdulme* (trons) i saben que ha arribat el moment del canvi. Els *Namarrkon kamaymayhke* (llamps) indiquen que la *Ngalmangiyi* (tortuga de coll llarg del nord d' Austràlia) i la *Kedjebe* (serp aquàtica) s'aproximen a la vora del riu, i per això són més fàcils de caçar.

Es el tiempo de *kangolmarnburren*, cuando aumenta la humedad, *kunngol* (las nubes) y *kunmayorrk* (los vientos) se juntan procedentes de diversas direcciones. Los animales escuchan el *kangurdulme* (el trueno) y saben que ha llegado el momento del cambio. *Namarrkon kamaymayhke* (los relámpagos) indican que *Ngalmangiyi* (la tortuga de cuello largo) y *Kedjebe* (la serpiente acuática) se están acercando a las orillas y son más fáciles de recolectar.

La flora i la fauna

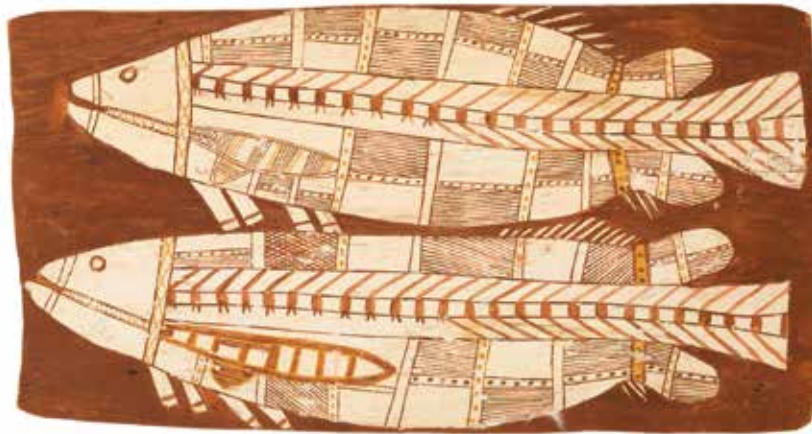
La flora i la fauna són bàsiques per a l'alimentació i la mitologia Aborigen. Alguns animals són *Djang* o el tòtem d'un clan, i ningú d'aquest clan pot caçar-lo o menjar-se'l. En determinades cerimònies, els Aborígens es converteixen en aquest animal i ho representen gràficament.

Flora y fauna

La flora y la fauna son fundamentales para la alimentación y la mitología Aborigen. Algunos animales son el *Djang* o el tótem de un clan, y nadie en ese clan puede cazarlo o comérselo. En determinadas ceremonias, los Aborígenes se convierten en dicho animal y lo representan gráficamente.

Pintura sobre escorça (iguana ancestral) / Pintura sobre corteza (iguana ancestral). Ca. 1960. Oest de la Terra d'Arnhem / Oeste de la Tierra de Arnhem. Escorça d'eucaliptus i pigment / Corteza de eucaliptus y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura de dos peixos que s'utilitza en les danses del peix de la cerimònia Mardayin / Pintura de dos peces que se utiliza en las danzas del pez de la ceremonia Maryadin. Ca. 1960. Autor: Yirawala. Escorça d'eucaliptus i pigment / Corteza de eucaliptus y pigmento. Mengual, Mercedes. Donació. 1972. © Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (serp) / Pintura sobre corteza (serpiente). ½ segle XX. Escorça (material vegetal) i pigment / Corteza (material vegetal) y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (Emú amb tres ous o sortint de l'ou) / Pintura sobre corteza (Emú con tres huevos o saliendo del huevo). 1960-1964. Escorça (material vegetal) i pigment / Corteza (material vegetal) y pigmento. Adquirida al sr. Holmes a Darwin (Austràlia), el 1964. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (Cangur ancestral) / Pintura sobre corteza (Canguro ancestral). Ca. 1960. Autor: Yirawala. Escorça d'eucaliptus i pigment / Corteza de eucaliptus y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (ànec) / Pintura sobre corteza (pato). ½ segle XX. Escorça (material vegetal) i pigment / Corteza (material vegetal) y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (Opòssum) / Pintura sobre corteza (Opósum). ½ segle XX. Escorça (material vegetal) i pigment / Corteza (material vegetal) y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (*Wurrpan*, emú sagrat emprat a les cerimònies Maraian) / Pintura sobre corteza (*Wurrpan*, emú sagrado utilizado en las ceremonias Maraian). ½ segle XX. Escorça (material vegetal) i pigment / Corteza (material vegetal) y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (Jabirú ancestral) / Pintura sobre corteza (Jabirú ancestral). Ca. 1960. Autor: Jimmy Midjaw Midjaw. Escorça d'eucaliptus i pigment / Corteza de eucaliptus y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (*Narlong*, la tortuga) / Pintura sobre corteza (*Narlong*, la tortuga). Ca. 1960. Escorça d'eucaliptus i pigment / Corteza de eucaliptus y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

Pintura sobre escorça (cocodril) / Pintura sobre corteza (cocodrilo). ½ segle XX. Autor: Yirawala. Escorça (material vegetal) i pigment / Corteza (material vegetal) y pigmento. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona / Foto: Jordi Puig.

El procés de producció artística

Per als Aborígens, el procés de creació artística implica coses més que tècnica, materials i instruments. És un acte de connexió amb la cultura. Els temes que mostren, amb la terra natal, els avantpassats i el Djirig. Els pigments de color quèrfit, als més subtils i interconectats, tenen un significat simbòlic especial i una història del Djirig associada, que fins i tot regula els dies d'extracció i el moment adequat per a collir-los.

Les manifestacions artístiques del Djirig es fan sobre diversos suports. El més comú és l'art rupestre. Però també hi ha un art sobre grans taulers al vessant d'interior (Djirigulpa i Djirigulpa), tallat de fusta i un art temporal. Totes cadenes en contextos públics i en molts casos, en aquest cas s'han de destruir quan acaba la cerimònia.

Les poblacions Aborígens tenen diverses categories d'identitat grupal que regulen els seus drets i obligacions dins de la societat. La seva filiació condicionarà també els temes que poden pintar, els colors que poden utilitzar i, fins i tot, les arques i les formes de les figures que poden dibuixar. Les tècniques de tallament inclouen puntes, retalls, llines creuades, etc., no són només decoratives, sinó que també són abstraccions del cos i s'utilitzen, a més, en pintures corporals.

El proceso de producción artística

Para los Aborígenes, el proceso de creación artística implica algo más que técnica, materiales y instrumentos. Es un acto de conexión con la cultura. Los temas que muestran, los lugares ancestrales para pintar a menudo los relacionados utilizados por ellos a los rituales y la conexión con la tierra natal, los ancestros y el Djirig. Los pigmentos de color quèrfit, los más sutiles e interconectados, tienen un significado simbólico especial y una historia del Djirig asociada que regula los días de extracción y el momento adecuado para el momento de recolectar.

Las manifestaciones artísticas del Djirig se realizan sobre diversos soportes. El más común es el arte rupestre. Pero también existe un arte sobre grandes tableros al interior (Djirigulpa y Djirigulpa), tallado de madera y un arte temporal. Todas estas obras en contextos públicos y en muchos casos, en este caso, deben ser destruidas tras la ceremonia.

Las poblaciones Aborígenes tienen varias categorías de identidad grupal que regulan sus derechos y obligaciones dentro de la sociedad. Su filiación condicionará también los temas que pueden pintar, los colores que pueden utilizar y, incluso, las arques y formas de las figuras que pueden dibujar. Las técnicas de tallado incluyen puntas, cortes, líneas cruzadas, etc., no son meramente decorativas, sino que también son abstracciones del cuerpo y se utilizan, además, en pinturas corporales.

ON PINTEN? ¿DONDE PINTAN?

Aborígenes, les aborígenes dibuixen sobre roques i fustes. Els pigments de color quèrfit, als més subtils i interconectats, tenen un significat simbòlic especial i una història del Djirig associada, que fins i tot regula els dies d'extracció i el moment adequat per a collir-los.

COM PREPARAN LA PINTURA? ¿CÓMO PREPARAN LA PINTURA?

Aborígenes, les aborígenes preparen la pintura amb pigments de color quèrfit i un líquid de colla. Els pigments de color quèrfit, als més subtils i interconectats, tenen un significat simbòlic especial i una història del Djirig associada, que fins i tot regula els dies d'extracció i el moment adequat per a collir-los.

QUE COLORES UTILITZAN? ¿QUE COLORES UTILITZAN?

Aborígenes, les aborígenes utilitzen colors de la terra, com vermell, negre i blanc. Els pigments de color quèrfit, als més subtils i interconectats, tenen un significat simbòlic especial i una història del Djirig associada, que fins i tot regula els dies d'extracció i el moment adequat per a collir-los.

PER QUÈ PINTEN? ¿POR QUÉ PINTAN?

Aborígenes, les aborígenes pinten per connectar-se amb la cultura i la terra natal. Els pigments de color quèrfit, als més subtils i interconectats, tenen un significat simbòlic especial i una història del Djirig associada, que fins i tot regula els dies d'extracció i el moment adequat per a collir-los.

EL PROCÉS DE PRODUCCIÓ ARTÍSTICA

Per als Aborígens, la creació artística implica alguna cosa més que una sèrie de tècniques, matèries primeres i ferramentes. El mateix procés de creació és un acte de connexió amb la cultura. Mentre pinten, els artistes connecten amb la terra natal i els avantpassats a través dels temes que representen, dels llocs triats per a pintar i, fins i tot, dels materials que utilitzen. Tots aquests guarden un vincle estret amb el *Djang*.

Els pigments de més qualitat tenen un significat simbòlic especial i una història del *Djang* associada. Aquests pigments són més valorats que d'altres i, fins i tot, són objecte d'intercanvi. En alguns casos, hi ha drets d'extracció i tradicions tribals que regulen també quin és el moment adequat per a la recol·lecció, en funció de les històries del *Djang* a les quals s'associa.

EL PROCESO DE PRODUCCIÓN ARTÍSTICA

Para los Aborígenes, la creación artística entraña algo más que una serie de técnicas, materias primas y herramientas. El propio proceso de creación es un acto de conexión con la cultura. Mientras pintan, los artistas conectan con su tierra natal y sus ancestros a través de los temas representados, de los lugares escogidos para pintar e incluso de los materiales que utilizan. Todos ellos guardan un estrecho vínculo con el *Djang*.

Los pigmentos de mejor calidad tienen un significado simbólico especial y una historia del *Djang* asociada. Esos pigmentos son más apreciados que otros e incluso son objeto de intercambio. En algunos casos existen derechos de extracción y tradiciones tribales que regulan también cuál es el momento adecuado para su recolección, en función de las historias del *Djang* a las que se asocia.

Les manifestacions artístiques del *Djang* es fan sobre diversos suports. El més conegut és l'art rupestre, que produeixen en abrics i blocs rocosos ubicats a l'aire lliure. Però en les fases més recents, i segurament també en moments antics, hi ha a més un art sobre grans làmines d'escorça d'arbre (*Eucalyptus tetradonta*), talles de fusta i un art corporal. Aquestes creacions gràfiques s'utilitzen en contextos públics i també en rituals sagrats. En aquest context solen ser destruïts quan acaba la cerimònia.

Les poblacions Aborígens tenen diverses categories d'identitat grupal que regulen els seus drets i obligacions dins de la societat. La seua filiació social condiciona el repertori de temes que es poden pintar, els colors que poden utilitzar i, fins i tot, les proporcions i les formes de les figures que poden dibuixar. Les tècniques de rebliment de les figures (semicercles, rombes, línies creuades, etc.) no són només decoratives, sinó que també són distintives del clan, i s'utilitzen, a més, en pintures corporals.

Las manifestaciones artísticas del *Djang* se realizan sobre diversos soportes. El más conocido es el arte rupestre, que producen en abrigos y bloques rocosos ubicados al aire libre. Pero en las fases más recientes, y seguramente también en momentos antiguos, existe, además, un arte sobre grandes láminas de corteza de árbol (*Eucalyptus tetradonta*), tallas de madera y un arte corporal. Estas creaciones gráficas se utilizan en contextos públicos y también en rituales sagrados. En este contexto, suelen ser destruidos al finalizar la ceremonia.

Las poblaciones Aborígenes tienen varias categorías de identidad grupal que regulan sus derechos y obligaciones dentro de la sociedad. Su filiación social condiciona también el repertorio de temas que pueden pintar, los colores que pueden utilizar e incluso las proporciones y formas de las figuras que pueden dibujar. Las técnicas de relleno de las figuras (semicírculos, rombos, líneas cruzadas, etc.) no son meramente decorativas, sino que también son distintivas del clan, y se utilizan, además, en pinturas corporales.

Galeria principal al pujol d'Injalak / Galería principal en la colina de Injalak. Fotografia: Inés Domingo.

On pinten?

Tradicionalment, les poblacions Aborígens pintaven sobre les parets i els sostres d'abrils i roques a l'aire lliure, que van originar l'art rupestre, o sobre l'escorça dels arbres de les cabanyes. Les escorces s'utilitzaven també en les cerimònies i, en finalitzar, eren destruïdes. També decoraven objectes d'ús cerimonial i els seus propis cossos.

Casa dels mosquits utilitzada pels Aborígens d'Oenpelli durant l'estació humida, 1948 / Casa de los mosquitos utilizada por los Aborígenes de Oenpelli durante la estación húmeda, 1948.

nla.obj-142222547. © National Library of Australia.

¿Dónde pintan?

Tradicionalmente, las poblaciones Aborígenes pintaban sobre las paredes y los techos de abrigos y rocas al aire libre, dando lugar al arte rupestre, o sobre la corteza de árbol de sus cabañas. Las cortezas se utilizaban también en las ceremonias y, al finalizar, eran destruidas. También decoraban objetos de uso ceremonial y sus propios cuerpos.

Grup d'Aborígens en el seu campament, 1948 / Grupo de Aborígenes en su campamento, 1948. nla.obj-148364822. © National Library of Australia.

Abric amb art rupestre de Wellington Range / Abrigo con arte rupestre en Wellington Range. Fotografia: Inés Domingo, 2016.

¿Com preparen la pintura?

Per a pintar, utilitzen minerals naturals que arpleguen de la naturalesa o intercanvien amb altres grups. Els pigments es transformen en pols sobre les lloses o sobre el mateix terra de l'abric, i es mesclen amb aglutinants, com ara greix animal, sang animal i possiblement humana, o el suc de l'orquídia *Dendrobium sp.*

¿Cómo preparan la pintura?

Para pintar, utilizan minerales naturales que recogen de la naturaleza o intercambian con otros grupos. Los pigmentos se transforman en polvo sobre lasas o sobre el propio suelo del abrigo, y se mezclan con aglutinantes, como grasa animal, sangre animal, y posiblemente humana, o el jugo de la orquídea *Dendrobium sp.*

Stephanie Djandjul recollint *djalamardi* (*Dendrobium affine*), que s'utilitza d'aglutinant i també de pinzell / Stephanie Djandjul recogiendo *djalamardi* (*Dendrobium affine*), que se utiliza de aglutinante y de pincel. Fotografia: Iain Johnston, 2018.

Jeffrey Lee recolectant colorant d'una mina d'hematite / Jeffrey Lee recolectando colorante de una mina de hematita. Fotografia: Paul S.C. Taçon, 2018.

Quins colors utilitzen?

Els colors bàsics inclouen el groc, *karlbo*; el blanc, *delek*; el roig, *kunrodjbe*, i el negre, *kunjirke*, que utilitzen en funció de la categoria social que tenen. A partir del contacte europeu van introduir el blau, produït amb un sabó (blavet) que obtenien de les bugaderies de les missions. També creen motius xafant sobre la roca boles o tires de cera d'abella.

¿Qué colores utilizan?

Los colores básicos incluyen el amarillo, *karlbo*; el blanco, *delek*; el rojo, *kunrodjbe*, y el negro, *kunjirke*, que utilizan en función de su categoría social. Con el contacto europeo, introdujeron el azul, producido con un jabón (azulete) que obtenían de las lavanderías de las misiones. También crean motivos aplastando sobre la roca bolas o tiras de cera de abeja.

Kenneth Mangiru y Joey Nganjmirra pintant la silueta de la mà / Kenneth Mangiru y Joey Nganjmirra pintado la silueta de la mano. Fotografia: Alex Ressel.

Amb què pinten?

La pintura s'aplica amb els dits, amb pinzells de fibres naturals o de pèl o per impressió. Per a crear siluetes de mans, peus i objectes, polvoritzen la pintura amb la boca, en què es mescla amb la saliva de l'artista, que passa a integrar l'obra. El procés d'aprenentatge comporta la col·laboració de diversos artistes en un mateix motiu.

¿Con qué pintan?

La pintura se aplica con los dedos, con pinceles de fibras naturales o de pelo o por impresión. Para crear siluetas de manos, pies y objetos, pulverizan pintura con la boca, donde se mezcla con la saliva del artista, que pasa a integrar la obra. El proceso de aprendizaje entrena la colaboración de varios artistas en un mismo motivo.

Silueta o negatiu de mà amb la tècnica del bufat / Silueta o negativo de mano con la técnica del soplado. Fotografia: Alex Ressel.

Wilfred Nawirridj pintant amb un pinzell natural / Wilfred Nawirridj pintando con un pincel natural. Fotografia: Sally K. May.

Per a aprendre a pintar, pare (Bobby Nganjmirra) i fill (Wesley Nganjmirra en la imatge) col·laboren en l'elaboració d'una serp (pujol d'Injalak, Gunbalanya) / Para aprender a pintar padre e hijo colaboran en la elaboración de una serpiente. Fotografia: Gunther Deichmann.

Bobby Nganjmirra pintant un cocodril en la Galeria Principal del pujol d'Injalak, 1984 / Bobby Nganjmirra pintando un cocodrilo en la Galería Principal de la colina de Injalak, 1984. Fotografia: Gunther Deichmann.

Disenys del clan / Diseños del clan. Red Lily lagoon. Fotografia: Inés Domingo, 2007.

Què ens diuen les pintures?

La tradició dicta no només l'estil i els temes representats, sinó, fins i tot, per on cal començar a dibuixar un motiu. També les trames utilitzades per a omplir les figures, *rarrk*, que inclouen línies paral·leles o creuades, semicercles, rombes, etc. permeten diferenciar les pintures de diversos clans.

¿Qué nos dicen las pinturas?

La tradición dicta no solo el estilo y los temas representados, sino, incluso, por dónde empezar a dibujar un motivo. Además, las tramas utilizadas para rellenar las figuras, *rarrk*, que incluyen líneas paralelas o cruzadas, semicírculos, rombos, etc., permiten distinguir las pinturas de diversos clanes.

Disenys del clan / Diseños del clan. Injalak. Fotografia: Inés Domingo, 2007.

Jimmy Galareya Namarnyilk mostra la seqüència de gestos per a reproduir una figura / Jimmy Galareya Namarnyilk muestra la secuencia de gestos para reproducir una figura. Gunbalanya. Fotografia: Inés Domingo, 2009.

Colorants tradicionals utilitzats en la producció artística
Colorantes tradicionales utilizados en la producción artística
Col·lecció: Sally K. May.

Pigment blau per blanquejar roba. Introduït pels missioners i utilitzat pels artistes Aborígens per pintar art rupestre i objectes
Pigmento azul para blanquear ropa. Introducido por los misioneros y utilizado por los artistas Aborígenes para pintar arte rupestre y objetos
Col·lecció: Sally K. May.

Col·lecció de pinzells utilitzats en l'art rupestre / Colección de pinceles utilizados en el arte rupestre
Artista: Gabriel Maralngurra, 2021. Fibras naturals / Fibras naturales. Col·lecció Sally K. May.

+ INFO

VAL

CAST

KUNRED MARDABAY

ETNOARQUEOLOGIA I ART RUPESTRE

La informació etnogràfica és clau per a entendre el significat de l'art Aborigen i la diversitat de contextos en què s'utilitza aquesta forma de comunicació visual. Aquesta informació també confirma la dificultat d'interpretar l'art d'altres cultures sense ajuda dels autors o de registres escrits.

La invasió cultural europea d'Austràlia tingué un impacte fort en les formes de vida tradicionals. Però la declaració de la Terra d'Arnhem com a reserva Aborigen en 1932 va permetre una certa continuïtat cultural. Els coneixements ancestrals encara es transmeten a les noves generacions per mitjà de cerimònies, danses, cançons i relats que tenen la representació gràfica en l'art rupestre i en altres formes d'expressió artística, com les pintures sobre escorça d'arbre. Aquesta continuïtat cultural converteix aquests territoris en un dels pocs llocs on encara podem

ETNOARQUEOLOGÍA Y ARTE RUPESTRE

La información etnográfica es clave para comprender el significado del arte Aborigen y la variedad de contextos en los que se utiliza esta forma de comunicación visual. Esta información también confirma la dificultad de interpretar el arte de otras culturas sin ayuda de sus autores o de registros escritos.

La invasión europea de Australia tuvo un fuerte impacto en las formas de vida tradicionales. Pero la declaración de la Tierra de Arnhem como reserva Aborigen en 1932 permitió una cierta continuidad cultural. Los conocimientos ancestrales todavía se transmiten a las nuevas generaciones por medio de ceremonias, danzas, canciones y relatos que tienen su representación gráfica en el arte rupestre y en otras formas de expresión artística, como las pinturas sobre corteza de árbol. Esta continuidad cultural convierte estos territorios en uno de los pocos lugares donde

aprendre dels últims artistes rupestres o dels seus descendents sobre els múltiples significats i les funcions de l'art, almenys per a les societats més recents.

L'art rupestre d'aquestes terres il·lustra algunes de les històries de la creació i de les terres d'origen dels avantpassats dels Aborígens, i evidencia les connexions permanents amb el territori. Mitjançant l'art, la població aprèn sobre els esperits, les plantes, els animals i les cerimònies que són importants per a ells. L'art rupestre també es va utilitzar per a documentar la vida quotidiana i il·lustrar algunes situacions diàries i de l'entorn natural.

Moltes pintures rupestres tenen nombrosos significats. La interpretació bàsica pot ser apreciada per aquells que poden reconèixer els animals, els temes o les activitats que s'hi descriuen. Però la pintura mateixa pot tindre altres significats ocults que només reconeixen els iniciats, i fins i tot altres només comprensibles per a l'artista o per als ancians de més rang, que són els guardians de la saviesa cultural i de les lleis ancestrals.

aún podemos aprender de los últimos artistas rupestres o sus descendientes sobre los múltiples significados y funciones del arte, al menos para las sociedades más recientes.

El arte rupestre de estas tierras ilustra algunas de las historias de la creación y de las tierras de origen de los antepasados de los Aborígenes, y evidencia sus conexiones permanentes con el territorio. A través del arte, la población aprende sobre los espíritus, las plantas, los animales y las ceremonias que son importantes para ellos. El arte rupestre también se usó para documentar la vida cotidiana e ilustrar algunas situaciones diarias y del entorno natural.

Muchas pinturas rupestres tienen múltiples significados. La interpretación básica puede ser apreciada por aquellos que puedan reconocer los animales, los temas o las actividades descritas. Pero la misma pintura puede tener otros significados ocultos que solo reconocen los iniciados, e incluso otros solo comprensibles para el artista o para los ancianos de mayor rango, que son los guardianes del conocimiento cultural y de las leyes ancestrales.

Els esperits Mimih

Els Mimih són éssers de la creació que van ensenyar als Aborígens tot el calia per a sobreviure, i també diversos aspectes de les cerimònies. Es creu que aquests esperits encara viuen entre les roques, però són difícils de veure. Les seues imatges són reproduïdes tant en pintures com en escultures.

Los espíritus Mimih

Los Mimih son seres de la creación que enseñaron a los Aborígenes todo lo que necesitaban para sobrevivir y, también, diversos aspectos de las ceremonias. Se cree que estos espíritus todavía viven entre las rocas, pero son difíciles de ver. Sus imágenes son reproducidas tanto en pinturas como en esculturas.

Tres Mimih, esperits protectors dels éssers humans i de la fertilitat / Tres Mimih, espíritus protectores de los seres humanos y de la fertilidad. Autor: Nanguyari-Namidiridal. Ca. 1960. Eucaliptus (fusta), pigment. © Col·lecció Folch. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.

Esperits Mimih. Talles de fusta que substitueixen les tradicionals figures de corda i escorça utilitzades en contextos funeraris. La seua presència advertia de l'existència de les restes recents d'un difunt i, per tant, del perill d'acampar en les proximitats on vagava el seu esperit

Espíritus Mimih. Tallas de madera que sustituyen a las tradicionales figuras de cuerda y corteza utilizadas en contextos funerarios. Su presencia advertía de la existencia de los restos recientes de un difunto y, por tanto, del peligro de acampar en las proximidades donde merodeaba su espíritu

Artista: Haley Bangarr, 2006

Fusta i colorants naturals / Madera y colorantes naturales

Col·leccions Inés Domingo i Juan Salazar.

Esperit Mimih çağant / Espíritu Mimih cazando
Artista: desconegut / desconocido, 2006. Pintura sobre
paper / Pintura sobre papel. Col·lecció privada.

Esperit Mimih çağant / Espíritu Mimih cazando
Artista: desconegut / desconocido, 2006. Pintura sobre
paper / Pintura sobre papel. Col·lecció privada.

Vida quotidiana

L'art rupestre també inclou registres senzills de caça o d'activitats quotidianes. A més, representa armes (propulsors, llances i arpons), objectes (com ara bosses, cistells i ferramentes) i adorns corporals que no sempre es conserven en el registre arqueològic i que il·lustren la riquesa material d'aquestes poblacions i els canvis en el temps.

Vida cotidiana

El arte rupestre también contiene simples registros de caza o de actividades cotidianas. Además, representa armas (propulsores, lanzas y arpones), objetos (como bolsas, cestos y herramientas) y adornos corporales que no siempre se conservan en el registro arqueológico y que ilustran la riqueza material de estas poblaciones y sus cambios en el tiempo.

Representació de dona amb cistell i pal cavador en el pujol d'Injalak / Representación de mujer con cesto en la cabeza y palo cavador en la colina de Injalak.
Fotografía: Inés Domingo, 2007.

Representació de guerrer de Red Lily lagoon / Representación de guerrero de Red Lily Lagoon.
Fotografía: Inés Domingo, 2007.

Luma Luma. Gegant ancestral creador de la cerimònia Mardayin. Va viatjar pel territori de la Terra d'Arnhem, va robar dones i les va devorar. Enutjada per les seves accions, la gent va decidir matar-ho. Va suplicar que ho perdonessin fins que hagués revelat tots els coneixements sobre la cerimònia, els dissenys corporals, els balls i les cançons sagrades. Després va ser assassinat i tallat en trossos que es van transformar en objectes sagrats / Gigante ancestral creador de la ceremonia Mardayin. Viajó por el territorio de la Tierra de Arnhem, robó mujeres y las devoró. Enojada por sus acciones, la gente decidió matarlo. Suplicó que lo perdonaran hasta que hubiera revelado todos los conocimientos sobre la ceremonia, los diseños corporales, los bailes y las canciones sagradas. Después fue asesinado y cortado en pedazos que se transformaron en objetos sagrados.

Éssers ancestrals, màgia i bruixeria

Les representacions d'esperits malignes, en forma humana o animal, però distorsionats, i altres éssers ancestrals rememoren diversos aspectes de la creació. L'art inclou també sortilegis amorosos i imatges de bruixeria, amb figures humanes amb genitals distorsionats i postures ridícules, que tenen com a finalitat fer mal a un individu.

Seres ancestrals, màgia y brujería

Las representaciones de espíritus malignos, en forma humana o animal, pero distorsionados, y otros seres ancestrales rememoran diversos aspectos de la creación. El arte incluye también hechizos amorosos e imágenes de brujería, con figuras humanas con genitales distorsionados y posturas ridículas, cuya finalidad es causar daño a un individuo.

Algaiho (dona de foc) / Algaiho (mujer de fuego).

Algaiho és un dels éssers de la creació. Va plantar les banksias grogues en els boscos i va usar les seves flors fumejants per a transportar el foc. Caçava la zarigüeya de roca, el seu menjar favorit, amb l'ajuda dels dingos que viatgen amb ella. La gent li té por perquè mata i crema a les persones, i eviten el seu *Djang* (lloc sagrat) i l'altiplà de la Terra de Arnhem on viu el seu esperit / Algaiho es uno de los seres de la creación. Plantó las banksias amarillas en los bosques y usó sus flores humeantes para transportar el fuego. Cazaba la zarigüeya de roca, su comida favorita, con la ayuda de los dingos que viajan con ella. La gente le teme porque mata y quema a las personas, y evitan su *Djang* (sitio sagrado) y la meseta de la Tierra de Arnhem donde vive su espíritu.

Namarrokon, home llamp, esperit responsable dels llamps en les tempestes de l'estació humida / Namarrokon, hombre relámpago, espíritu responsable de los relámpagos en las tormentas de la estación húmeda. Artista: Bob Namundja, 2002. Pintura sobre escorça d'eucaliptus / Pintura sobre corteza de eucalipto. Col·lecció Inés Domingo.

Cerimònies

Les cerimònies juguen un paper fonamental en la formació adequada de les noves generacions, l'intercanvi de matèries primeres i ferramentes, per a acomiadar els difunts, acordar matrimonis o commemorar el *Djang*. La seua representació en l'art rupestre, una escena literal o l'animal que s'hi associa, trasllada l'espectador a l'àmbit sagrat i ritual.

Ceremonias

Las ceremonias juegan un papel fundamental en la formación adecuada de las nuevas generaciones, el intercambio de materias primas y herramientas, para despedir a los difuntos, acordar matrimonios o conmemorar el *Djang*. Su representación en el arte rupestre, una escena literal o el animal asociado a ella, traslada al espectador al ámbito sagrado y ritual.

Dansa de la fertilitat Kunapipi / Danza de la fertilidad Kunapipi. Artista: desconegut / desconocido, ca. 1960. Pintura sobre escorça / Pintura sobre corteza. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.

ART ABORIGEN EN EL SEGLE XXI

L'art i l'artesanía que es produeix hui a la Terra d'Arnhem sobre diversos suports continuen estretament relacionats amb les tradicions rupestres anteriors i amb el *Djang*, el sistema de creences culturals d'aquestes poblacions. Hui en dia, artistes i artesans continuen mantenint protocols estrictes que estableixen el que cada artista pot pintar i un sistema tradicional d'aprenentatge que guia l'artista en formació a través de les narracions culturals que ha de saber per a poder expandir el seu repertori artístic. Fins i tot, quan produeixen art per a vendre'l al públic, els artistes refermen els seus coneixements ancestrals.

Actualment, a penes es produeix art rupestre, però la mateixa tradició mil·lenària continua sobre suports antics (escorça d'arbre, talles de fusta, fibres vegetals, didjeridús, pintures

ARTE ABORIGEN EN EL SIGLO XXI

El arte y la artesanía que se produce hoy en la Tierra de Arnhem sobre diversos soportes continúan estrechamente relacionados con las tradiciones rupestres anteriores y con el *Djang*, el sistema de creencias culturales de estas poblaciones. Hoy día, artistas y artesanos siguen manteniendo protocolos estrictos que establecen lo que cada artista puede pintar y un sistema tradicional de aprendizaje que guía al artista en formación a través de las narraciones culturales que debe conocer para poder expandir su repertorio artístico. Incluso cuando producen arte para venderlo al público, los artistas están reafirmando sus conexiones ancestrales.

En la actualidad, apenas se produce arte rupestre, pero la misma tradición milenaria continua sobre soportes antiguos (cortezas de árbol, tallas de madera, fibras vegetales, didyeridús, pinturas

corporals, etc.) i nous (paper Arches, gravats i diversos tipus de teixits impresos a mà).

Als pigments, aglutinants i pinzells tradicionals se sumen també hui algunes innovacions, com ara pintures acríliques i cola no indígena que serveix per a facilitar l'adhesió del pigment a l'escorça o al paper.

Molts artistes contemporanis i les seues obres s'han presentat en exposicions nacionals o internacionals, cosa que ha contribuït a forjar, a alguns d'ells, una reputació internacional.

Hui en dia, l'art rupestre és més que una font d'inspiració per als nous artistes Aborígenes. És un patrimoni que serveix per a defensar la protecció a llarg termini dels seus "territoris" contra forces polítiques i econòmiques molt poderoses. També és un producte cultural que s'utilitza per a desenvolupar un turisme sostenible que no només suposa una font d'ingressos sinó també, i el que és més important, un mitjà per a revalorar la història i les cultures Aborígenes.

corporales, etc.) y nuevos (papel Arches, grabados y diversos tipos de tejidos impresos a mano).

A los pigmentos, aglutinantes y pinceles tradicionales se suman también hoy algunas innovaciones, como pinturas acrílicas y cola no indígena que sirve para facilitar la adhesión del pigmento a la corteza o al papel.

Muchos artistas contemporáneos y sus obras se han presentado en exposiciones nacionales e internacionales, contribuyendo a forjar una reputación internacional a algunos de ellos.

En la actualidad, el arte rupestre es más que una fuente de inspiración para los nuevos artistas Aborígenes. Es un patrimonio que sirve para defender la protección a largo plazo de sus "territorios" contra fuerzas políticas y económicas muy poderosas. También es un producto cultural que se utiliza para desarrollar un turismo sostenible, que no solo supone una fuente de ingresos sino también, y lo que es más importante, un medio para revalorizar la historia y las culturas Aborígenes.

Galeria Anbangbang

La Galeria Anbangbang inclou algunes de les pintures rupes- tres més icòniques d'Austràlia. La van crear dos grans artistes en la dècada dels seixanta, Nayombolmi i Djimongurr. Da- vant les incursions en les seues terres, l'escena representa un manifest dels artistes: la nostra llei continua ací, els nostres avantpassats continuen ací i el nostre poble continua ací.

Galería Anbangbang

La Galería Anbangbang incluye algunas de las pinturas rupes- tres más icónicas de Australia. Fue creada por dos grandes artistas en la década de los se- senta, Nayombolmi y Djimon- gurr. Frente a las incursiones en sus tierras, la escena representa un manifiesto de los artistas: nuestra ley sigue aquí, nuestros antepasados siguen aquí y nuestro pueblo sigue aquí.

Sharon Nawirridj sostenint *Wirdilwirdil* (el bulb vermell de l'herba *Haemadorum breviculae* que s'utilitza per a tenyir les fulles de pandanus per a fer cistells) / Sharon Nawirridj sosteniendo *Wirdilwirdil* (el bulbo rojo de la hierba *Haemadorum breviculae* que se utiliza para teñir las hojas de pandanus para hacer cestas). Fotografia: Paul Faulstich, 2006.

Christine Nabobbob i Josie Maralngurra teixint cistells de pandanus / Christine Nabobbob y Josie Maralngurra tejiendo cestas de pandanus.
Fotografia: Emily Miller, 2019.

D'esquerra a dreta. Els artistes Gershom GarlNgarr, Graham Badari, Ezariah Kelly, Gary Djorlom i James Ahsley en Injalak Arts / De izquierda a derecha. Los artistas Gershom GarlNgarr, Graham Badari, Ezariah Kelly, Gary Djorlom y James Ahsley en Injalak Arts. Fotografia: Sally K. May, 2006.

Raphalia Badari (esquerra) i Sharon Nawirridj (dreta) amb una pintura realitzada per l'artista Wilfred Nawirridj (Gunbalanya, 2007) / Raphalia Badari (izquierda) y Sharon Nawirridj (derecha) con una pintura realizada por el artista Wilfred Nawirridj (Gunbalanya, 2007). Fotografia: Inés Domingo, 2006.

L'artista Graham Badari treballant en un dels seus quadres sobre paper Arches / El artista Graham Badari trabajando en uno de sus cuadros sobre papel Arches
Fotografia: Inés Domingo, 2008.

Els artistes Thompson Nganjmirra i Allan Namaniyuo en el pujol Injalak (Gunbalanya) / Los artistas Thompson Nganjmirra y Allan Namaniyuo en la colina Injalak (Gunbalanya).
Fotografia: Sally K. May, 2018.

Namarnkol (Barramundi) i mandem (nenúfars)
 Namarnkol (Barramundi) y mandem (nenúfares)
 Artista: Gabriel Maralngurra, 2006. Colorants naturals sobre paper Arches / Colorantes naturales sobre papel Arches. Col·lecció Inés Domingo.

Tela serigrafiada a mà amb temes tradicionals (animals) / Tela serigrafiada a mano con temas tradicionales (animales)
 Artista: Lawrence Nganjmirra. Lli / Lino
 Col·lecció Sally K. May

Yawk yawk, esperit aquàtic femení amb tors de dona i cua de peix. L'artista signa l'obra dibuixant la silueta de la seua mà mitjançant la tècnica del bufat / Yawk yawk, espíritu acuático femenino con torso de mujer y cola de pez. El artista firma la obra dibujando la silueta de su mano mediante la técnica del soplado
 Artista: Isaiah Nagurrurrba, 2006. Colorants naturals sobre paper Arches / Colorantes naturales sobre papel Arches. Col·lecció Inés Domingo.

Didjeridú. Instrument de vent. El seu so i ressonància depenen de la longitud, la forma i el grossor de la paret
Didjeridú. Instrumento de viento. Su sonido y resonancia dependen de la longitud, la forma y el grosor de la pared.
Artista: Micky Hall, 2006. Fusta tallada / Madera tallada. Col·lecció Inés Domingo

Closca de tortuga pintada / Caparazón de tortuga pintado
Artista: Chantel Nabulwad, 2007
Pigments naturals / Pigmentos naturales
Col·lecció Inés Domingo

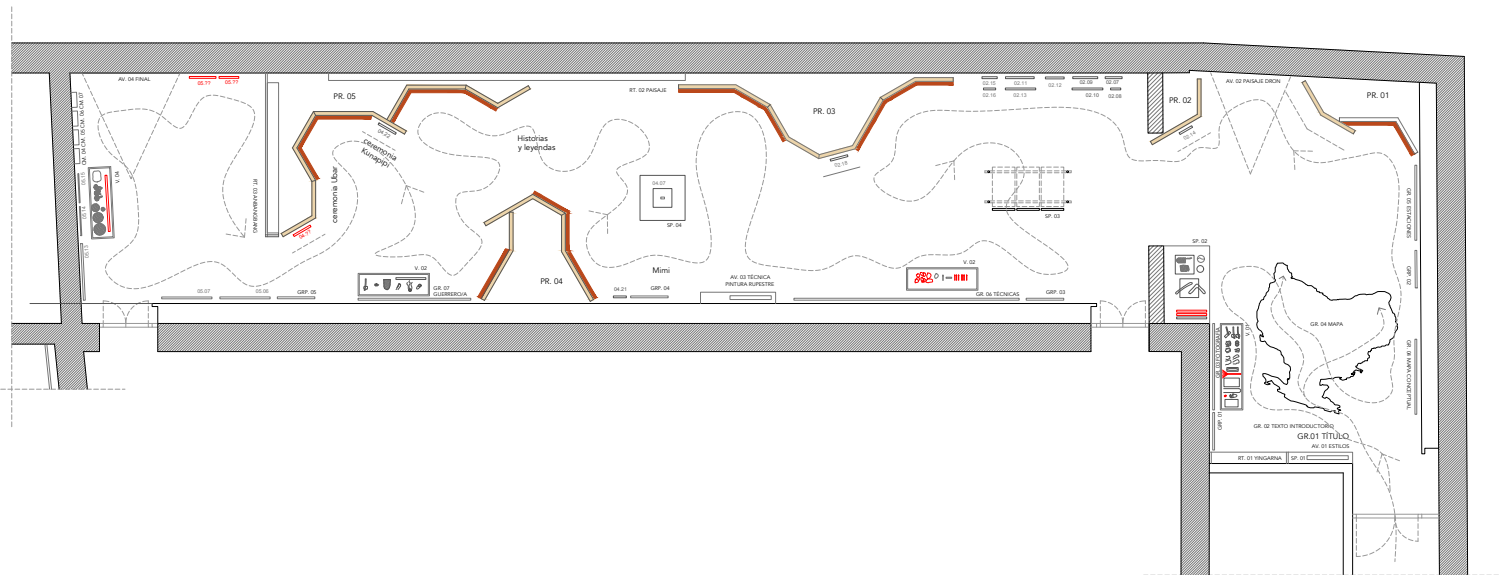

Cistella / Cesta
Autor: Cristine Nabobbob, 2013
Fulles de *Pandanus spiralis* enrotllades i cosides. Nova tècnica introduïda al darrer segle / Hojas de *Pandanus spiralis* enrolladas y cosidas. Nueva técnica introducida en el último siglo.
Col·lecció Sally K. May

Cistella / Cesta
Autor: Josie Maralngurra, 2018
Fulles de *Pandanus spiralis* enrotllades i cosides /
Hojas de *Pandanus spiralis* enrolladas y cosidas
Col·lecció Sally K. May

VISTES EXPOSICIÓN VISTAS
EXHIBITION EXPOSICIÓN
TOUR

Projecte de museografia Arte rupestre de la terra d'Arnhem / Proyecto de museografía Arte rupestre de la tierra de Arnhem.
 Francisco Chiner Vives, Miguel Ángel Navarrete Santana.

El Museu de l'Art Rupestre d'Arnhem és un museu que està dedicat a la preservació i a la difusió del patrimoni cultural i artístic dels pobles indígenes d'Arnhem del nord d'Austràlia. El museu està situat a la ciutat de Darwin i és un dels principals punts de referència per a la comprensió de la història i la cultura dels pobles indígenes d'Arnhem.

El museu està organitzat en diverses sales que mostren les obres d'art rupestre més importants i més espectaculars que s'han trobat a Arnhem. Les obres d'art rupestre d'Arnhem són un testimoni de la riquesa i de la diversitat del patrimoni cultural i artístic dels pobles indígenes d'Arnhem.

El museu també ofereix diverses activitats i tallers per a la població local i per a visitants. Aquests tallers són una oportunitat per a aprendre més sobre el patrimoni cultural i artístic dels pobles indígenes d'Arnhem i per a experimentar amb les tècniques d'art rupestre.

El Museu de l'Art Rupestre d'Arnhem és un lloc imprescindible per a qualsevol persona que estigui interessada en la història i la cultura dels pobles indígenes d'Arnhem.

ART RUPESTRE A LA TERRA D'ARNHEM AUSTRÀLIA

EM

Las rutas de colonización

Después de la llegada del hombre, los primeros habitantes de Australia fueron los aborígenes, que se originaron en el continente asiático hace unos 40.000 años. Desde entonces, el continente australiano ha sido el hogar de una gran variedad de culturas y lenguas.

Las rutas de colonización

La colonización de Australia se produjo a través de rutas marítimas que conectaron el continente asiático con el continente australiano. Estas rutas fueron utilizadas por los navegantes y exploradores europeos durante el siglo XVI y XVII.

La colonización d'Austràlia i l'origen de l'art rupestre

El origen d'Austràlia és un dels grans misteris de la humanitat, ja que requereix viatges a mar oberta. És l'única ruta en què el dipòsit primer genèticament ha demostrat la descendència genètica dels australsians (després del descobriment del continent). Una via marítima genètica, basada en el gen Y, indica que el primer australià arribà a la costa australiana entre el 45.000 i 65.000 a.d.

La primera població hi va arribar probablement des de l'Àsia i es va establir al voltant de les zones costaneres i les zones interiors. Els australsians són el resultat de la migració dels australsians i el descobriment. Com a resultat, Austràlia és un continent de diversos, però diversos herència de població i cultura. Alguns grups d'australsians són els que es troben a l'Àsia i a l'Oceania.

El 17 de setembre d'Arribada australiana, el 1770, el capità James Cook va descobrir el continent australià i el va batejar amb el nom de Nova Austràlia. El 1788, el capità James Cook va descobrir el continent australià i el va batejar amb el nom de Nova Austràlia.

La colonización de Austràlia y el origen del arte rupestre

El origen de Austràlia és un dels grans misteris de la humanitat, ja que requereix viatges a mar oberta. És l'única ruta en què el dipòsit primer genèticament ha demostrat la descendència genètica dels australsians (després del descobriment del continent). Una via marítima genètica, basada en el gen Y, indica que el primer australià arribà a la costa australiana entre el 45.000 i 65.000 a.d.

La primera població hi va arribar probablement des de l'Àsia i es va establir al voltant de les zones costaneres i les zones interiors. Els australsians són el resultat de la migració dels australsians i el descobriment. Com a resultat, Austràlia és un continent de diversos, però diversos herència de població i cultura. Alguns grups d'australsians són els que es troben a l'Àsia i a l'Oceania.

El 17 de setembre d'Arribada australiana, el 1770, el capità James Cook va descobrir el continent australià i el va batejar amb el nom de Nova Austràlia. El 1788, el capità James Cook va descobrir el continent australià i el va batejar amb el nom de Nova Austràlia.

FORMES DE VIDA I FERRAMENTES TRADICIONALS
MODOS DE VIDA Y HERRAMIENTAS TRADICIONALES

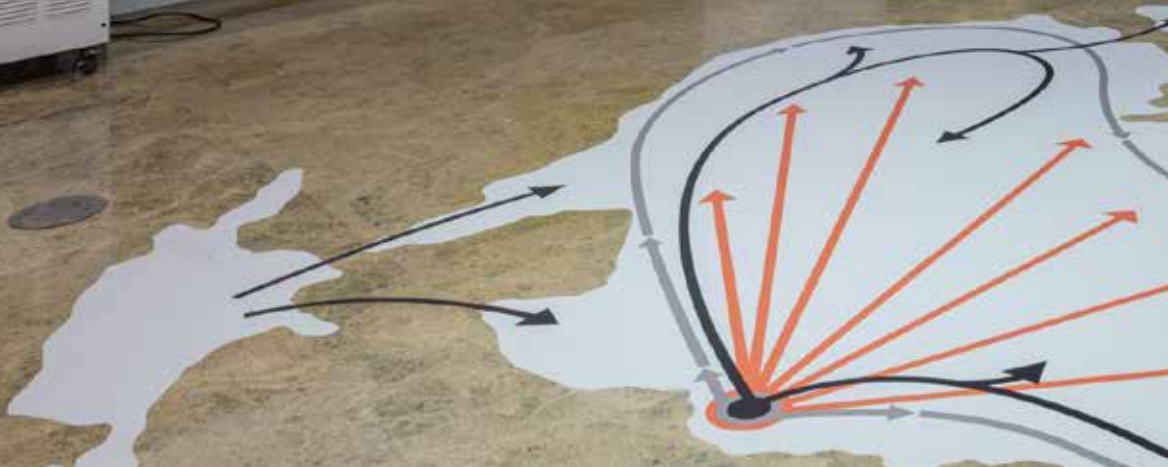
El primer australià arribà a la costa australiana entre el 45.000 i 65.000 a.d. La primera població hi va arribar probablement des de l'Àsia i es va establir al voltant de les zones costaneres i les zones interiors. Els australsians són el resultat de la migració dels australsians i el descobriment. Com a resultat, Austràlia és un continent de diversos, però diversos herència de població i cultura. Alguns grups d'australsians són els que es troben a l'Àsia i a l'Oceania.

FORMES DE VIDA | FERRAMENTES TRADICIONALS MODOS DE VIDA Y HERRAMIENTAS TRADICIONALES

Les formes de vida i eines tradicionals dels pobles indians de la zona de l'Alt Pirineu i Catalunya Nord són molt diverses i reflecteixen les condicions geogràfiques i socials dels pobles. Aquesta exposició mostra els diferents modes de vida i eines tradicionals que s'utilitzaven en aquesta zona.

Les eines tradicionals són molt diverses i reflecteixen les condicions geogràfiques i socials dels pobles. Aquesta exposició mostra els diferents modes de vida i eines tradicionals que s'utilitzaven en aquesta zona.

LES ZEPHYRUS
LAS CROIXE

KUDJEWIK

BANGK

Les Zephyrus est un site archéologique important de la région de Las Croix. Il est situé à proximité de la ville de Kudjewik. Les fouilles ont permis de découvrir des vestiges de civilisations anciennes, notamment des objets en terre cuite et des bijoux. Ces découvertes ont permis de mieux comprendre l'histoire et la culture de cette région.

Site: Kudjewik
Date: 1950-1955
Mise au point: M. J. P. M.

Les Zephyrus est un site archéologique important de la région de Las Croix. Il est situé à proximité de la ville de Kudjewik. Les fouilles ont permis de découvrir des vestiges de civilisations anciennes, notamment des objets en terre cuite et des bijoux. Ces découvertes ont permis de mieux comprendre l'histoire et la culture de cette région.

Les Zephyrus est un site archéologique important de la région de Las Croix. Il est situé à proximité de la ville de Kudjewik. Les fouilles ont permis de découvrir des vestiges de civilisations anciennes, notamment des objets en terre cuite et des bijoux. Ces découvertes ont permis de mieux comprendre l'histoire et la culture de cette région.

ERRENG YEKKE WURRKENG KURRUNG KUNUMELENG

Maig Juny Juliol Agost Setembre Octubre Novembre Desembre
 Maig Juny Juliol Agost Setembre Octubre Novembre Dicembre

ERRENG
 El paisatge d'Arnhem i el Parc Nacional Kakadu són un territori de clima monsoic de règim pluviestacional, amb una estació humida i una de seca. Els escarpaments, l'altiplà de grès, les planes inundables i els aiguamolls constitueixen una àrea de refugi molt important per a la flora i la fauna de la regió. Una font de recursos per als humans. Aquests paisatges alberguen, a més una pinacoleta singular a l'ara lliure, amb obres mestres de nombroses generacions d'artistes que evocaven la creació, el Djang, la cultura i les tradicions ancestrals.

YEKKE
 Els Aborigenes mantenen un vincle especial amb el territori. Els seus coneixements ancestrals vinculen la terra amb tot el que hi viu, i releten el pas de les estacions marcat pels canvis climàtics, la floració de les plantes, la hibernació dels rèptils, la migració de les aus, etc. També comen les proses dels èssers de la creació i els pinten en els llocs on què habiten, en la seua forma humana o animal. Cançons, danses, històries orals i cerimònies commemoren les seues accions i releten les influències benignes o malèfiques que exercixen. També recorden on han de caçar i quan, les regles correctes per a buscar porcella, etc.

WURRKENG
 La presència de múltiples capes de pintura en un mateix abrigo recorda la importància de l'indret i els valors sagrats que té, més que de les pintures, que són reemplaçades a mesura que se desvanixen.

KURRUNG
 Els paisajes del tiempo de los Sueños vinculan la tierra con todo lo que vive en ella, y reletan el paso de las estaciones marcado por cambios climáticos, la floración de las plantas, la hibernación de los reptiles, la migración de las aves, etc. También narran las hazañas de los seres de la creación y los pintan en los lugares en los que habitan, en su forma humana o animal. Canciones, danzas, historias orales y ceremonias conmemoran sus acciones y reletan las influencias benígnas o maléficas que ejercen. También recordan dónde y cuándo cazar, las reglas correctas para buscar porcellos, etc.

KUNUMELENG
 La presencia de múltiples capas de pintura en un mismo abrigo recuerda la importancia del sitio y sus valores sagrados, más que de las pinturas, que son reemplazadas a medida que se desvanecen.

Els paisatges del temps dels Somnis

La Terra d'Arnhem i el Parc Nacional Kakadu són un territori de clima monsoic de règim pluviestacional, amb una estació humida i una de seca. Els escarpaments, l'altiplà de grès, les planes inundables i els aiguamolls constitueixen una àrea de refugi molt important per a la flora i la fauna de la regió. Una font de recursos per als humans. Aquests paisatges alberguen, a més una pinacoleta singular a l'ara lliure, amb obres mestres de nombroses generacions d'artistes que evocaven la creació, el Djang, la cultura i les tradicions ancestrals.

Els Aborigenes mantenen un vincle especial amb el territori. Els seus coneixements ancestrals vinculen la terra amb tot el que hi viu, i releten el pas de les estacions marcat pels canvis climàtics, la floració de les plantes, la hibernació dels rèptils, la migració de les aus, etc. També comen les proses dels èssers de la creació i els pinten en els llocs on què habiten, en la seua forma humana o animal. Cançons, danses, històries orals i cerimònies commemoren les seues accions i releten les influències benignes o malèfiques que exercixen. També recorden on han de caçar i quan, les regles correctes per a buscar porcella, etc.

La presència de múltiples capes de pintura en un mateix abrigo recorda la importància de l'indret i els valors sagrats que té, més que de les pintures, que són reemplaçades a mesura que se desvanixen.

Los paisajes del tiempo de los Sueños

La Terra d'Arnhem i el Parc Nacional Kakadu són un territori de clima monsoic de règim pluviestacional, amb una estació humida i una seca. Els escarpaments, l'altiplà de grès, les planes inundables i els aiguamolls constitueixen una àrea de refugi molt important per a la flora i la fauna de la regió i una font de recursos per als humans. Aquests paisatges alberguen, a més una pinacoleta singular a l'ara lliure, amb obres mestres de múltiples generacions d'artistes que evocaven la creació, el Djang, la cultura i les tradicions ancestrals.

Els Aborigenes mantenen un vincle especial amb el territori. Els seus coneixements ancestrals vinculen la terra amb tot el que hi viu, i releten el pas de les estacions marcat pels canvis climàtics, la floració de les plantes, la hibernació de les rèptils, la migració de les aus, etc. També narran les hazañas de los seres de la creación y los pintan en los lugares en los que habitan, en su forma humana o animal. Canciones, danzas, historias orales y ceremonias conmemoran sus acciones y reletan las influencias benígnas o maléficas que ejercen. También recordan dónde y cuándo cazar, las reglas correctas para buscar porcellos, etc.

La presencia de múltiples capas de pintura en un mismo abrigo recuerda la importancia del sitio y sus valores sagrados, más que de las pinturas, que son reemplazadas a medida que se desvanecen.

Small woven bark object, possibly a decorative element or a small animal figure.

Long woven bark object, possibly a decorative element or a small animal figure.

Rectangular woven bark object, possibly a decorative element or a small animal figure.

Large woven bark object, possibly a decorative element or a small animal figure.

Wooden board with a stylized bird painting in red, white, and black.

Wooden board with a bird painting and three circular motifs.

Wooden board with a bird painting on a yellow background.

Wooden board with a bird painting in a dark wood grain.

El procés de producció artística

Per als Aborígens, el procés de creació artística implica alguna cosa més que tècniques, matèries primeres i ferramentes. És un acte de connexió amb la cultura. Els temes que representen, els llocs triats per a pintar i fins i tot els materials usats permeten als artistes connectar amb la terra natal, els avantpassats i el Djang. Els pigments de millor qualitat, els més valorats i intercanviats, tenen un significat simbòlic especial i una història del Djang associada, que fins i tot regula els drets d'extracció o el moment adequat per a collir-los.

Les manifestacions artístiques del Djang es fan sobre diversos suports. El més conegut és l'art rupestre. Però també hi ha un art sobre grans làmines d'escorça d'arbre (*Eucalyptus tetradonta*), tallat de fusta i un art corporal. Totes s'utilitzen en contextos públics i en rituals sagrats. En aquest cas solen ser destruïts quan acaba la cerimònia.

Les poblacions Aborígens tenen diverses categories d'identitat grupal que regulen els seus drets i obligacions dins de la societat. La seva filiació condiciona també els temes que poden pintar, els colors que poden utilitzar i, fins i tot, les proporcions i les formes de les figures que poden dibuixar. Les tècniques de reblliment intern (semicercles, rombes, línies creuades, etc.) no són només decoratives, sinó que també són distintives del clan, i s'utilitzen, a més, en pintures corporals.

El proceso de producción artística

Para los Aborígenes, el proceso de creación artística entraña algo más que técnicas, materias primas y herramientas. Es un acto de conexión con la cultura. Los temas representados, los lugares escogidos para pintar e incluso los materiales utilizados permiten a los artistas conectar con su tierra natal, sus ancestros y el Djang. Los pigmentos de mejor calidad, los más apreciados e intercambiados, tienen un significado simbólico especial y una historia del Djang asociada, que regula incluso los derechos de extracción o el momento adecuado para su recolección.

Las manifestaciones artísticas del Djang se realizan sobre diversos soportes. El más conocido es el arte rupestre. Pero también existe un arte sobre grandes láminas de corteza de árbol (*Eucalyptus tetradonta*), tallas de madera y arte corporal. Todas ellas se utilizan en contextos públicos y en rituales sagrados. En este caso, suelen ser destruidos tras la ceremonia.

Las poblaciones Aborígenes tienen varias categorías de identidad grupal que regulan sus derechos y obligaciones dentro de la sociedad. Su filiació condicioa también que temas pueden pintar, qué colores pueden utilizar e incluso las proporciones y formas de las figuras que pueden dibujar. Las técnicas de relleno interno (semicírculos, rombos, líneas cruzadas, etc.) no son meramente decorativas, sino que también son distintivas del clan, y se utilizan, además, en pinturas corporales.

ON PINTEN? ¿DÓNDE PINTAN?

Tradicionalment, les poblacions Aborígenes pinten sobre les parets i els sostres d'habitats - tipus a l'aire lliure, que van originar l'art rupestre, o sobre l'escorça dels arbres de les sabanes. Les escorces i l'altreixam també en les seccions i, en fruites, són destruïdes. També decoraven objectes d'ús cerimonial i els seus propis cosos.

Tradicionalmente, las poblaciones Aborígenes pintaban sobre las paredes y los techos de hogares y casas al aire libre, dando lugar al arte rupestre, o sobre la corteza de árbol de las sabanas. Los techos se utilizaban también en las ceremonias y, al final, son destruidos. También decoraban objetos de uso ceremonial y sus propios cuerpos.

COM PREPAREN LA PINTURA? ¿CÓMO PREPARAN LA PINTURA?

Per a pintar, el pintor necessita obtenir una preparació de la superfície a preparar amb unes propietats físiques i químiques adequades. Aquesta preparació es fa mitjançant unes pintures de preparació, que són les que s'apliquen a la superfície a pintar.

Per a pintar, caldrà obtenir unes propietats físiques i químiques adequades. Aquesta preparació es fa mitjançant unes pintures de preparació, que són les que s'apliquen a la superfície a pintar.

QUÈ COLORS UTILITZEN? ¿QUÉ COLORES UTILIZAN?

Les pintures utilitzen una gran varietat de colors, que són obtinguts a partir de materials naturals i sintètics. Aquests colors són utilitzats per crear una gran varietat de efectes i textures a les pintures.

AMB QUÈ PINTEN? ¿CON QUÈ PINTEN?

Les pintures utilitzen una gran varietat de materials, que són obtinguts a partir de materials naturals i sintètics. Aquests materials són utilitzats per crear una gran varietat de efectes i textures a les pintures.

COM PINTEN? ¿CÓMO PINTEN?

Les pintures utilitzen una gran varietat de materials, que són obtinguts a partir de materials naturals i sintètics. Aquests materials són utilitzats per crear una gran varietat de efectes i textures a les pintures.

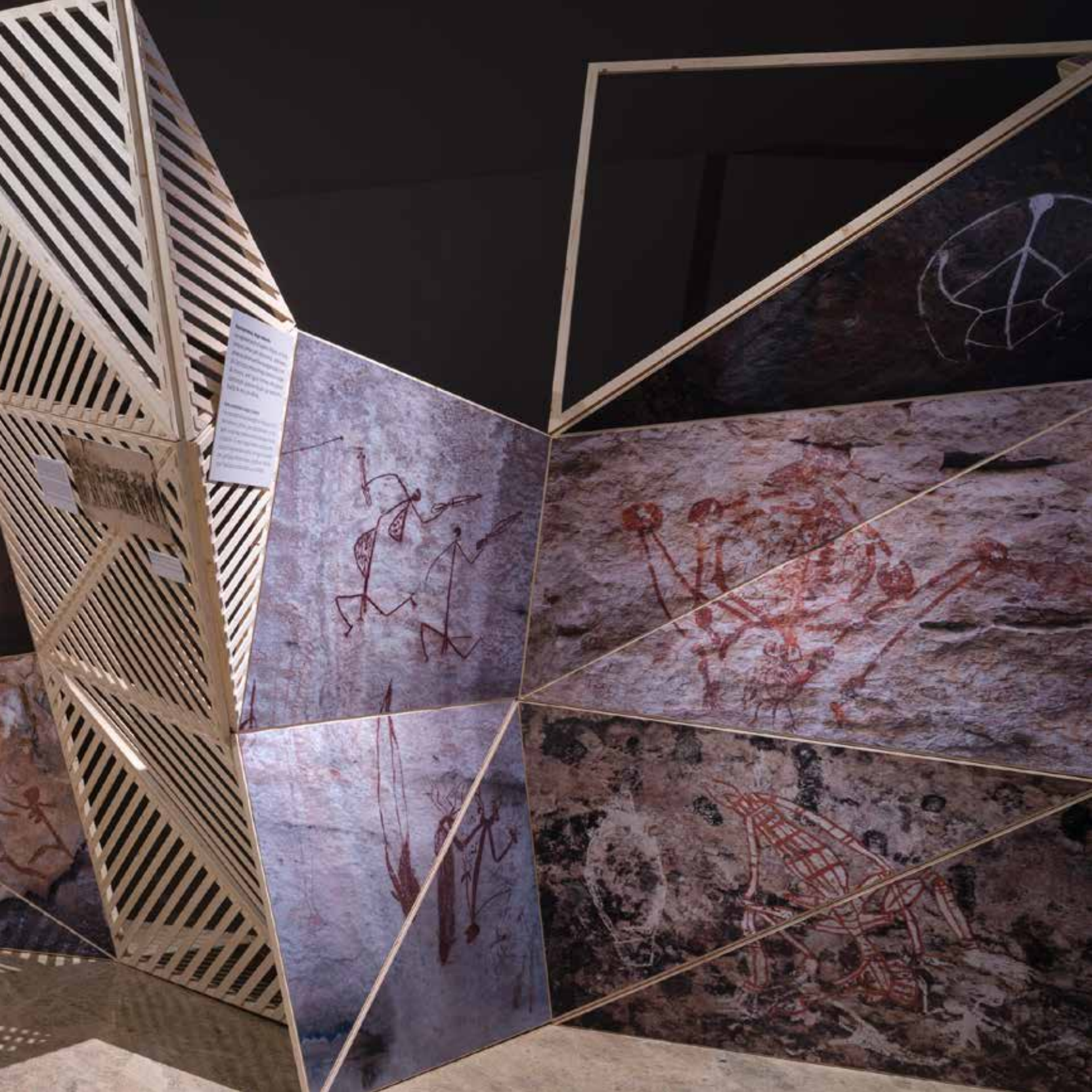

Antes del mundo
Este panel muestra una representación de un mundo anterior al mundo actual, con figuras que parecen ser insectos o pequeños animales. Las figuras están pintadas en un color rojo oscuro sobre un fondo grisáceo.

El mundo actual
Este panel muestra una representación del mundo actual, con figuras que parecen ser insectos o pequeños animales. Las figuras están pintadas en un color rojo oscuro sobre un fondo grisáceo.

CALERIA ANBANGANG CALERIA ANBANGANG

La galeria Anbangang, ubicada en la zona del centro de la ciudad de Cali, es un espacio que promueve la cultura y el arte de la región del Valle del Cauca. Este espacio es un punto de encuentro para artistas locales y visitantes, donde se exhiben obras de arte que reflejan la diversidad cultural de la zona.

Este espacio es un punto de encuentro para artistas locales y visitantes, donde se exhiben obras de arte que reflejan la diversidad cultural de la zona. Este espacio es un punto de encuentro para artistas locales y visitantes, donde se exhiben obras de arte que reflejan la diversidad cultural de la zona.

Small rectangular label below the t-shirt.

The Anishinabe (Algonquian) people from the
Great Lakes region of the United States
and Canada have a rich history of canoeing.
The Anishinabe people have been using
canoes for over 10,000 years. The canoe
is a traditional mode of transportation
and is still used today for recreation and
transportation in the Great Lakes region.

The Anishinabe people have a rich history
of canoeing. The canoe is a traditional
mode of transportation and is still used
today for recreation and transportation
in the Great Lakes region.

The Anishinabe people have a rich history
of canoeing. The canoe is a traditional
mode of transportation and is still used
today for recreation and transportation
in the Great Lakes region.

Small rectangular label below the tapestry.

Small rectangular label below the framed artwork.

Small rectangular label below the framed artwork.

ROCKART
IN ARNHEM **LAND**
AUSTRALIA

Western Arnhem Land preserves one of the longest rock art traditions in human history. This exhibition discovers the richness and complexity, and the connections with Aboriginal traditions, landscape, society and culture.

This beautiful art constitutes an extraordinary visual archive of the evolution, the history and the environmental changes these populations experienced. Aboriginal people understand the art as a gateway to culture, used for thousands of years to pass on their traditions and beliefs from generation to generation. In public contexts it is a visual medium for training new generations or illustrate stories to children. In sacred contexts, such as initiation ceremonies, it is used for a more formal tuition exclusive to initiates.

The painted rock shelters combine images of the cre-

ation time with images of daily life. These images, as well as the beliefs and socio-cultural practices related to them (ceremonies, dances, stories and songs) come together as *Djang*, a local word which vaguely translates in English as Dreaming. *Djang* refers to the beliefs, values and knowledge systems which structures the social life of these groups, linking past and present. In the past, the creation beings 'Nayuhyunggi' travelled over the territory modelling the landscape and creating life as they passed through. They also created people, languages, laws, and socio-cultural and religious practices. When they finished, they put themselves into the landscape under the form of rocks, rivers, trees or rock paintings. Today, these places are sacred as the ancestral spirits and their powers remain in them. Aboriginal people look after these places through ceremonies, songs,

dances and rock art, to preserve their powers and ensure the survival of all living beings.

Only through the full understanding of *Djang*, which they gradually acquire throughout life, human survival is guaranteed.

HUMAN COLONIZATION OF AUSTRALIA AND THE BIRTH OF ROCK ART

The human occupation of Australia is one the major achievements of humankind, as it required navigation in open water. Whether the peopling of Australia was intentional or by accident (maybe blown by monsoon winds), as well as the routes used in the colonization are still under discussion. Current genetic analysis suggests that all people descended from a single migration, which was

large enough to eventually colonize a new country, bigger than Europe. This occupation took place between 65,000 and 50,000 years ago.

Upon arrival through the north, humans dispersed throughout the continent adapting to a matrix of biogeographic environments through different foraging and social strategies. Up until the 20th century, they survived as nomadic or semi-nomadic hunter-fisher-gathering societies. As a result, Australia became a continent of diversity, with different population densities, traditions, languages, sociocultural practices and material culture. An estimate of 250 different languages were spoken in 1788. The regional diversity of styles and techniques seen in rock art is also indicative of important symbolic differences.

Rock art of Arnhem Land started at least 28,000 years

ago. The evolution over time illustrates subsequent cultural and environmental changes. In the last 400 years, traditional styles appear together with contact imagery recording encounters with foreign populations (Indonesian navigators, European explorers, British settlers and missionaries). Today the rock shelters are like an illustrated encyclopaedia of Aboriginal history and mythology.

Colonisation routes

Archaeology and Aboriginal oral history suggest that Australia was colonized from the north, though the date and routes of colonisation are debated. For some Aboriginal people, *Yingarna*, the creation mother, arrived by sea. Once ashore, she planted yams and other foods, created waterholes and her baskets contained each clan and language.

Traditional lifestyles and tools

Arnhem Land was inhabited for 50,000 years by various Aboriginal populations organized in flexible bands. Given the seasonality of resources, they practiced a certain mobility and, as a consequence, they had a largely portable material culture, mainly made of perishable materials. Their transformation of the environment included the selective burning of the bush.

Cultural homogeneity?

When we talk about Australian Aboriginal people, we tend to imagine a homogeneous cultural group. But there are hundreds of them, with different cultures, laws, traditions, languages and even rock art. They can be as diverse from each other as the Spaniards are from Italians, Germans or Danes.

DJANG LANDSCAPES

Arnhem Land and Kakadu National park are a monsoonal region, with a seasonal rainfall defining a wet and a dry season. Its escarpments, sandstone plateau, floodplains and lowland wetland environments are one of the most important refuge areas for the flora and fauna of the region and a source for human survival.

The landscapes are also unique open-air museums with the masterpieces of many generations of artists, evoking the creation time, *Djang*, Aboriginal culture and their ancestral traditions.

Aboriginal people have special connections to the land. Their traditional knowledge links the land with all that lives on it, and tells of the passing of the seasons marked by climatic changes, plant flowering, the hibernation of reptiles, the

movement of birds, etc. They also relate the heroic actions of the creation beings and paint them in the places they inhabit, whether in their human or animal form. Songs, dances, oral histories and ceremonies commemorate their acts and tell the influences or dangers they exert. They also highlight which places and periods are the best for hunting, the correct rules governing marriages, etc.

The presence of multiple layers of paintings in the same rock shelter expose the importance of the place and its sacred values, rather than the paintings themselves, which are sometimes replaced as they fade.

The seasons

Aboriginal people in this region recognize up to six seasons in the annual cycle, which condition their life and mobility. The start and end dates are variable and are defined by

climatic changes and specific environmental events, such as plant flowering or fruiting or the changing behavior of animals.

Kudjewk

The monsoon time with heavy rains bring *kudjarr* (flooding and flowing water) and *kunmayorrk* (strong winds). It's a time of abundant fruits with the *Yukkuyyukku* (firefly lights) flashing at night to signal the bush fruits are ready to collect.

Bangkerreng

Nakurl (knock 'em down storms) coming from *koyek* (the east) flattens *Manbedje yirridjdja* (the early spear grass). *Manbedje duwa* (the later spear grass) is still green and growing until *barra* (the later rains). It is the time for collecting magpie goose eggs, *Manimunak wirlarrk* and a good time for fishing.

Yekke

The rains have finished. The cooler temperature and the wind blowing from north east to west signals the start of the dry time. Lots of *djalangkarr-idjlangkarridj* (dragonflies) and *Manbardarr* (*Calytrix exstipulata*) and *Mandjedj* (*Cochlospermum fraseri*) flowering are a sign of Yekke.

Wurrkeng

Kunbonjdjek- the cool weather time, when dry winds blow from the east, *koyek kunmayorrk*. Many plants are flowering, like *Mandjalen* (*Eucalyptus miniata*), *Manbordokorr* (*Eucalyptus tetradonta*) and *Mandadjek* (*Grevillea pteridifolia*) and the native bees are busy so it's a good time to collect *Mankung*, sugar bag.

Kurrung

The hot, dry time when the air is fragrant from many plants flowering, like *Manboyberre* (*Syzgium forte*) and *Mandjar-*

duk (*Syzgium suborbiculare*). It's a very good time for hunting waterbirds like *Manimunak* (magpie goose), *Ngalmangiyi* (northern long-necked turtle) with *kawurluwurlhme kunak* (floodplain burning) to clear the *kundalk* (grass) as well as hunt *Kedjebe* (Arafura file-snake) around the edge of billabongs.

Kunumeleng

The time of *kangolmarnburren*, when the humidity builds, *kunngol* (clouds) and *kunmayorrk* (wind) gather together from all directions. Animals hear *kangurdulme* (thunder) and know it's time for a change. *Namarrkon kamayhmayhke* (lightning flashes) tell us that the *Ngalmangiyi* and *Kedjebe* are moving closer to the bank and are easier to collect.

Flora and fauna

Flora and fauna are fundamental to Aboriginal food and mythology. Some animals are

Djang or the totem of a clan, and no one in that clan can hunt or eat them. In certain ceremonies the Aboriginal people become this animal and represent it graphically.

PRODUCING ROCK ART

To Australian Aboriginal people creating art is more than a collection of techniques, raw materials and tools. It is an act of connecting to culture. The subject matters depicted, the places where they paint and even the materials used allow the artist to connect with their homeland, their ancestors and *Djang*.

The best quality pigments, the most prized and traded, have a special symbolic meaning and an associated *Djang* history regulating collection rights or the right time to collect them.

The artistic manifestations of *Djang* are made on various

media. The most famous is rock art. But there is also art on large sheets of stringy bark (*Eucalyptus tetradonta*), wood carvings and body art. All of them are used in public contexts and in sacred rituals. In some cases they are usually destroyed after the ceremony.

Aboriginal people have several categories of group identity regulating their rights and obligations within society. Their social affiliation also dictates the repertoire of subject matter they can paint, the colours they can use and even the proportions and shapes of the figures they can draw. The infill techniques (semicircles, diamonds, crossed hatching, etc.) are not merely decorative, but are also distinctive of the clan, and are also used in body painting.

Where do they paint?

Traditionally, Aboriginal people painted on the walls and ceilings of open-air shelters and

boulders, creating rock art, or on the tree bark of their huts. The barks were sometimes used in ceremonies and could be destroyed at the end. They also decorated ceremonial objects and their own bodies.

How do they prepare the paint?

To paint they use natural minerals collected from nature, sometimes exchanged with other groups. The pigments are transformed into powder on slabs or on the floor of the rock shelter itself, and are mixed with binders, such as animal fat, animal and possibly human blood or the juice of the orchid *Dendrobium sp.*

What colors do they use?

The basic colors include yellow, *karlbo*; white, *delek*; red, *kunrodjbe* and black, *kunjirke*, which they use according to their social categories. With European contact they introduced blue, produced with a

washing powder (azulete) that they obtained from the mission laundries. They also create motifs by using balls or strips of beeswax on the rock.

What do they paint with?

The paint is applied with the fingers, with brushes made of natural fibers or hair, or by printing. To create hand, foot and object stencils, they spray paint from the mouth, where it mixes with the artist's saliva, which becomes part of the work. The learning process can involve the collaboration of several artists on the same motif.

How do they paint?

Tradition dictates not only the style and subject matter depicted, but even where to start drawing a motif. Also the patterns used to fill the figures, *rarrk*, which include parallel or crossed lines, semicircles, diamonds, etc., distinguish the paintings of various clans.

ETHNOARCHAEOLOGY AND ROCK ART

Ethnographic information is key to understanding the multiple meanings and functions of recent Aboriginal art and the variety of contexts in which this form of visual communication is used. It also provides evidence of the complexities of interpreting the art of other cultures without their authors or written records.

The European invasion of Australia had a great impact on traditional ways of life. But the declaration of Arnhem Land as Aboriginal reserve in 1932 allowed for a certain cultural continuity. Ancestral knowledge is still passed down to new generations through ceremonies, dances, songs and stories that are graphically represented in rock art and other media.

Today the art continues illustrating creation stories and evidence of their enduring

connections to the land. Through this art people learn about the spirits, the plants, the animals, and the ceremonies that are important to them. It also documents daily life and illustrates aspects of day to day occurrences and the natural world.

Many rock paintings have multiple layers of meaning. The basic interpretation might be appreciated by people who can recognise the animals, the themes or activities depicted. But the same painting can have a hidden meaning that only the initiated can appreciate, and even further levels only comprehensible to the artist or the senior elders that are considered the guardians of the cultural knowledge and the ancestral law.

Mimih spirits

The Mimih are creation beings who taught Aboriginal people everything they needed to survive and also various as-

pects of ceremonies. It is believed that these spirits still live among the rocks, but they are difficult to see. Their images are reproduced both in paintings and sculptures.

Ancestral beings, magic and sorcery

Representations of evil spirits, in human or animal form, but distorted, and other Ancestral Beings recall various aspects of creation. The art also includes love and sorcery images, with human figures with distorted genitalia and contorted postures, whose purpose it is to cause harm to an individual.

Everyday life

Rock art also includes simple records of hunting or everyday activities. In addition, it depicts weapons (spear thrower, spears and harpoons), objects (such as bags, baskets and tools) and body ornaments that are not always preserved in the archaeological record

and that illustrate the material wealth of these populations and their changes over time.

Ceremonies

Ceremonies play a fundamental role in the proper training of new generations, the exchange of raw materials and tools, farewell to the deceased, arranging marriages or commemorating the *Djang*. Their representation in rock art, whether a literal scene or the animal associated with it, bring the viewer into the sacred and ritual realm.

ABORIGINAL ART IN THE 21ST CENTURY

Today arts and crafts are directly tied to previous rock art traditions and *Djang*, the cultural belief system of Aboriginal people. Artists and artisans of these lands still maintain strict protocols establishing what each

artist may paint and a traditional apprenticeship system guiding junior artists through the cultural stories they must know in order to expand their artistic repertoire. Even when producing art for public sale, artists are reaffirming their ancestral connections.

While today, rock art is only rarely produced, the same millenary tradition lives on in other forms (bark, wood carvings, fibre art, didgeridoos, body paintings, etc.) and new media (Arches paper, engravings and various types of hand-printed fabrics).

In addition to the traditional pigments, binders and brushes, today there are also some innovations, such as acrylic paints and non-indigenous glue used to facilitate the adhesion of the pigment to the bark or paper.

Many contemporary artists and their works have been featured in collections both around Australia and

internationally. Some artists have forged an international reputation.

Today rock art is more than a source of inspiration to new Aboriginal artists. It is an heritage used in the fight for the long term protection of 'Country' against powerful political and economic forces. It is also a cultural product used to develop sustainable tourism as a source of income, and as a way to value Aboriginal history and culture.

Anbangbang Gallery

The Anbangbang Gallery includes some of the most iconic rock art imagery from Australia. It was created by two master artists in the 1960s – Nayombolmi and Djimongurr. In the face of incursions into their lands, the scene represents a statement by the artists — our law is still here, our ancestors are still here, and our people are still here.

FIGURE INDEX

- Pg. 6. **Rock art on Injalak hill (Gunbalanya).** Photograph: Inés Domingo.
- Pg. 20. **Yingarna, creation mother on Injalak hill.** Photograph: Inés Domingo.
- Pg. 22. **Man making bush string, Oenpelli, ca. 1927.** © Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4 Item 89.
Fishing in the Oenpelli billabong, ca. 1920. Item 889, © Historical Oenpelli Slides, CMS, compiled by K. Hart, A. Wilson and W. Kennedy, 1996.
Men with body paintings, ca. 1920. © Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4b Item 301.
- Pg. 23. **Elders seated near their bark shelter, ca. 1920.** © Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4b.
Gurrwek (left) with baby Albert Balmana, and unidentified woman and baby (right), ca. 1927. © Northern Territory Archives Service NTRS 694 P1 Box 4b Item 274.
Girls in the Oenpelli billabong, ca. 1920. Item 419, © Historical Oenpelli Slides, CMS, compiled by K. Hart, A. Wilson and W. Kennedy, 1996.
Man decorating dilly bag, 1948. Nla.obj-142224944. © National Library of Australia.
- Pg. 24. 1. **Boomerang number 7.** Artist: unknown, 1960. Wood. Folch collection. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
2. **Spear-thrower.** Artist: unknown, 2020. Carved Wood and natural pigments. Collection Sally K. May.
3. **Spear-thrower, weapon used to increase the firing distance of the spears.** Artist: Jules Gulamuwu, 2007. Carved wood, resine and natural pigments. Collection Inés Domingo.
4. **Boomerang. Hunting and fighting weapon.** Artist: unknown. Acacia wood and natural pigments. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
5. 6. **Clubs.** Artists: unknown, s. XIX. Wood and resin. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
7. **Axe.** Artist: unknown, 2020. Wood, stone and plant fibres. Collection Sally K. May.
8. **Spear-thrower.** Artist: unknown. Carved wood, resin and natural pigments. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
9. **Basket.** Artist: unknown. Plant fibres and pigments. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
10. **Basket.** Artist: unknown. Bark and stitched. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
11. **Bag used to collect food and also in ceremonies.** Artist: unknown. Plant fibres. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
12. **Ceremonial basket.** Artist: unknown. Plant fibres. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.

13. **String bag used to carry food and goods.**
Artist: unknown. Knotted plant fibres. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- Pg. 26. **Clapsticks strike by men to the *didjeridoo* beat.**
Artist: Gleesonn, 2018. Wood. Collection Sally K. May.
Clapsticks strike by men to the *didjeridoo* beat.
Artist: Eric Djorlorn, 2007. Iron Wood and natural pigments. Collection Inés Domingo.
Necklace. Artist: Lucille, 2018. Shark vertebrae and seeds painted with natural pigments. Collection Sally K. May.
- Pg. 27. **Necklaces.** Artist: unknown, 2007. Seeds painted with natural pigments. Collection Inés Domingo.
- Pg. 28. **Map showing the various linguistic, social and national groups of Aboriginal Australia.** Based on the map by David R. Horton, 1994. Illustration: Vanesa Mora Casanova (*Tacadetinta*).
- Pg. 36. **Ancestral goanna.** Western Arnhem Land, c. 1960. Eucalyptus, pigment. © Folch Collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
- Pg. 37. **Painting of two fishes used in the fish dances of the Mardayin festival.** Author: Yirawala Mengual, Mercedes. Donation. 1972. Ca. 1960. Eucalyptus (bark), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
Bark painting (snake). 20th century. Bark (plant material), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
- Pg. 38. **Bark painting (Emu with three eggs or hatching the egg).** Acquired from Mr. Holmes in Darwin (Austria), on 1964. 1960-1964. Bark painting. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
Ancestral kangaroo. Author: Yirawala. Ca. 1960. Eucalyptus (bark), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
- Pg. 39. **Bark painting (duck).** 20th century. Bark (plant material), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
Bark painting (Opossum). 20th century. Bark (plant material), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
- Pg. 40. **Bark painting (Wurrpan, sacred emu used in Maraian ceremonies).** 20th century. Bark (plant material), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
Ancestral Jabiru. Author: Jimmy Midjaw Midjaw, Ca. 1960. Eucalyptus (bark), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
- Pg. 41. **Narlong, turtle.** Ca. 1960. Eucalyptus (bark), pigment. © Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
Bark painting (crocodile). Author: Yirawala. 20th century. Bark (plant material), pigment. ©

- Folch collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Photograph: Jordi Puig.
- Pg. 45. **Main gallery on Injalak Hill.** Photograph: Inés Domingo.
- Pg. 46. **Mosquito house used by Aboriginal people at Oenpelli during the wet season, 1948.** nla.obj-142222547. © National Library of Australia.
- Aboriginal people at their camp, 1948.** nla.obj-148364822. © National Library of Australia.
- Pg. 47. **Rock shelter with rock art in the Wellington Range.** Photograph: Inés Domingo, 2016.
- Pg. 48. **Stephanie Djandjul collecting *djalamardi* (*Dendrobium affine*), used as binder and brush.** Photograph: Iain Johnston, 2018.
- Pg. 49. **Jeffrey Lee collecting pigment from a haematite mine.** Photograph: Paul S.C. Taçon, 2018.
- Pg. 52. **Kenneth Mangiru and Joey Nganjmirra painting a hand stencil.** Photograph: Alex Ressel.
- Pg. 53. **Silhouette or hand stencil using the blowing technique.** Photograph: Alex Ressel.
- Wilfred Nawirridj painting with a natural brush.** Photograph: Sally K. May.
- To learn painting, father and son work together to make a snake.** Photograph: Gunther Deichmann.
- Bobby Nganjmirra painting a crocodile in the Main Gallery on Injalak Hill, 1984.** Photograph: Gunther Deichmann.
- Pg. 54. **Clan designs. Red Lily lagoon.** Photograph: Inés Domingo, 2007.
- Pg. 55. **Clan designs. Injalak.** Photograph: Inés Domingo, 2007.
- Jimmy Galareya Namarnyilk showing the sequence of gestures to reproduce a figure.** Gunbalanya. Photograph: Inés Domingo, 2009.
- Pg. 56. **Piece of red ochre from a quarry in Djok country, Kakadu.** Collection Sally K. May.
- Laundry blue (whitener). Introduced by missionaries and used by Aboriginal artists in rock art and objects.** Collection Sally K. May.
- Pg. 57. **Collection of brushes used in rock art.** Artist: Gabriel Maralngurra, 2021. Natural fibres. Collection Sally K. May.
- Pg. 61. **Three Mimih, spirits who protect humans and fertility.** Author: Nanguyari-Namidiridal. Ca. 1960. Eucalyptus (bark), pigment. © Folch Collection. Museu Etnològic de Barcelona. Ajuntament de Barcelona.
- Pg. 62. **Mimih Spirit. Wooden carvings that replaced the traditional rope and bark figures used in funerary contexts. They warned of the existence of a deceased person's recent remains and, therefore, of the danger of camping nearby where the spirit lurked.** Artist: Haley Bangarr, 2006. Iron Wood and natural pigments. Collections Inés Domingo and J. Salazar.
- Pg. 63. **Mimih spirit hunting.** Artist: unknown, 2006. Painting on paper. Private collection.
- Mimih spirit hunting.** Artist: unknown, 2006. Painting on paper. Private collection.
- Pg. 65. **Woman carrying a basket on her head and a digging stick depicted on Injalak Hill.** Photograph: Inés Domingo, 2007.
- Representation of a warrior from Red Lily Lagoon.** Photograph: Inés Domingo, 2007.

- Pg. 66. Ancient giant creator of the Mardayin ceremony. He travelled through Arnhem Land, stole women and devoured them. Angered by his actions, people decided to kill him. He begged to be spared until he had revealed all the knowledge about the ceremony, the body designs, the dances and the sacred songs. He was then killed and cut into pieces that became sacred objects.
- Pg. 67. **Algaiho (Fire woman)**. Algaiho is one of the creation beings. She planted the yellow banksias in the woodlands and used their smouldering flowers to carry fire. She hunted rock possum, her favourite food, with the help of the dingoes which travelled with her. People are afraid of her because she kills and burns people, and avoid her *Djang* (sacred site) and the Arnhem Land Plateau where her spirit lives. **Namarrokon, the lighting man, spirit responsible for the thunder during the wet season storms. Bark painting.** Artist: Bob Namundja, 2002. Painting on eucalyptus bark. Collection Inés Domingo.
- Pg. 69. **Kunapipi, Fertility dance.** Artist: unknown, ca. 1960. Bark painting. Museu Etnològic i de Cultures del Món. Ajuntament de Barcelona.
- Pg. 74. **Sharon Nawirridj holding *Wirdilwirdil* (the red bulb of *Haemadorum breviculae* grass used to dye pandanus leaves to make baskets).** Photograph: Paul Faulstich, 2006.
- Pg. 75. **Christine Nabobbob and Josie Maralngurra weaving pandanus baskets.** Photograph: Emily Miller, 2019.
- Pg. 76. **Left to right. Artists Gershom GarlNgarr, Graham Badari, Ezariah Kelly, Gary Djorlom and James Ahsley at Injalak Arts.** Photograph: Sally K. May, 2006.
- Raphalia Badari (left) and Sharon Nawirridj (right) with a painting by artist Wilfred Nawirridj (Gunbalanya, 2007).** Photograph: Inés Domingo, 2006.
- Pg. 77. **Artist Graham Badari working on one of his paintings on Arches paper.** Photograph: Inés Domingo, 2008.
- Artists Thompson Nganjmirra and Allan Namaniyuo at Injalak hill (Gunbalanya).** Photograph: Sally K. May, 2018.
- Pg. 78. **Pg. 78. Namarnkol (Barramundi) and mandem (water lilies).** Artist: Gabriel Maralngurra, 2006. Natural pigments on Arches paper. Collection Inés Domingo.
- Yawk yawk, female water spirit with woman's torso and a fish's tail. The artist signs the work by drawing his hand stencil using the blowing technique.** Artist: Isaiah Nagurrgurba, 2006. Natural pigments on Arches paper. Collection Inés Domingo.
- Pg. 79. **Didjeridu.** Wind instrument. Its sound and resonance depend on the length, shape and thickness of the wall. Artist: Micky Hall, 2006. Carved wood. Collection Inés Domingo
- Painted Turtle Shell.** Artist: Chantel Nabalwad, 2007. Natural earth pigments. Collection Inés Domingo.
- Basket.** Author: Josie Maralngurra, 2018. *Pandanus spiralis* leaves coiled and stitched. Collection Sally K. May.
- Basket.** Author: Cristine Nabobbob, 2013. *Pandanus spiralis* leaves coiled and stitched. New technique introduced in the last century. Collection Sally K. May.

Reconeixem a les Poblacions Aborígens de Gunbalanya,
Wellington Range, el Parc Nacional de Kakadú i la Muntanya
Borradaile com els Custodis Tradicionals de les Terres i la
seua contínua connexió amb el territori, l'art i la cultura que es
mostren en aquesta exposició.

Reconocemos a las Poblaciones Aborígenes de Gunbalanya,
Wellington Range, el Parque Nacional de Kakadú y el Monte
Borradaile como los Custodios Tradicionales de las Tierras y su
continua conexión con el territorio, el arte y la cultura que se
muestran en esta exposición.

We Acknowledge Aboriginal people from Gunbalanya,
Wellington Range, Kakadu National Park and Mt. Borradaile as
the Traditional Custodians of the Lands and their continuous
connection to country, art and culture displayed in this
exhibition.

